

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Seksen dokuzuncu Birleşim

20 . 7 . 1961 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	262	2. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/168)	288:289
2. — Yoklama	263,280	3. — Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/52)	289:293
3. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	264		
1. — Üyelerden bâzularına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/129)	264		
4. — Görüşülen işler	264		
1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/167)	264:280,280:288		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Bu Birleşimde iki oturum yapan Genel Kurulda;

Dışişleri Bakanı Selim Sarper'in izinden dönüşüne kadar kendisine, Ticaret Bakanı Mehmet Baydur'un vekâlet edeceğine dair Devlet Başkanlığı tezkeresi okundu ve bilgi edinildi.

Üyelerden bâzularına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi okundu ve izinler kabul olundu.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinin kuruluşu hakkındaki 7462 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı yeni hükümler ilâvesi hakkındaki kanun tasarısının ivedilikle görüşülmesi kabul edildi. 2 nci madde olarak yeni bir hüküm eklenen kanun Temsilciler Meclisince açık oyla kabul edildi.

Subay yüksek mühendis, askerî yüksek mühendis ve askerî mühendislere verilecek ihtisas ücreti hakkındaki 4335 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine,

Mehmetoğlu 1317 doğumlu Salman Pak'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarıları görüşüldü ve kanunlar Temsilciler Meclisince kabul olundu.

Cemâl Fındık'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun tasarısının birinci görüşülmesi bitirildi.

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısının tümü üzerinde bir müddet görüşüldü.

Yeter sayı kalmadığından 20 Temmuz 1961 Perşembe günü toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili
Lütfi Akadlı

Kâtip

Rifat Çini

Kâtip

Oktay Ekşi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,15

BAŞKAN — Başkanvekili İbrahim Senil

KÂTIPLER : Coşkun Alev, Şahap Kitapçı

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Görüşme için yetersayı vardır.

OKTAY EKŞİ — Zaptı sabık hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

OKTAY EKŞİ — Muhterem arkadaşlar; dün yaptığım konuşmamın bir noktasını tazvih için söz almış bulunuyorum. Dün düşüncelerimi arz ederken Millî Savunma Vekilinin imzasının tasarının altında olmadığını ifade etmiştim. Aslında zuhul yapan bendenizim. Başvekil Yardımcısı Sayın Fahri Özdilek aynı zamanda Millî Savunma Bakan vekili oldukları için bu imza kifayet etmektedir. Bunu arz ederim. Teşekkür ederim.

YUSUF ÂDİL EGELİ — Gündem dışı söz istiyorum.

BAŞKAN — Hangi mevzuda? ?

YUSUF ÂDİL EGELİ — İhtüzüğe ait.

BAŞKAN — Buyurun.

YUSUF ÂDİL EGELİ — Gündem dışı konuşmak üzere söz almış bulunuyorum. Fakat mevzuum yine de günün mevzuudur. Meclisimizdeki devamsızlıktan bahsedeceğim.

Bilhassa son günlerde, vazife başında yeter sayıda arkadaş bulunmamasından dolayı günlük çalışmalarımıza başlayamadığımız veya çalışmalarımızı kestiğimiz sık sık vâkı olmuştur.

Meclisimizin esaslı vazifelerinin bitmiş olmasının bunda müessir olduğu mazeret olarak söylenebilir. Fakat gecenin son saatlerine kadar çalıştığımız günlerde dahi bu gibi hallerle az veya çok karşılaştığımızı hatırlarsak ileri sürülür gibi olan bu mazerete fazla sarılmamak lâzımgeldiği neticesine varmak mümkündür.

Bununla beraber ekseriyetimizin kanaati bu merkezde ise bunun hal yolu toplantılarımızda her şahsın, kendi telâkkisine göre hareket etmesi değil bu işin Umumi Heyetçe ciddi bir nizama bağlanmasıdır. Aksi takdirde umumi efkârca gayriciddî bir heyet olmak töhmeti altında kalmamız çok mümkündür. Halen bu töhmet altında bulunup bulunmadığımızı ifade edemem.

Sizleri sıkmaksızın kısa bir hâtıramı nakledeceğim :

Genç subay iken yabancı bir memlekette tahsilde idim. Derse saat 7,30 da başlanırdı. Günün birinde vaktinde uyanamadım ve ilk derse yetişemedim. 8,30 daki ikinci derse yetiştim. İlk ders spor gibi işlerdi, kendimce mühim değildi. Bununla müteselli olmaya çalıştım. Öğle paydosunda kumandanlıktan bir subay geldi, kumandanın beni görmek istediğini söyledi. Gittim. Kumandan şunları söyledi : «Yüzbaşı ilk derse gelmediniz.» «Evet efendim yetişemedim. Fakat ikinci derse geldim.» dedim. «Biliyorum, dedi. Yalnız sizden bir ricam var, böyle bir durumda kalırsanız (hastayım) haberini gönderiniz ve bütün gün gelmeyiniz. Anlıyorum mektebe, doğru olmayan bir haber göndermiş olacaksınız, fakat bununla mektebimizin istiyenin istediği saatte gelebileceği, gayriciddî, lâübali bir müessese olduğu ithamı altında kalmasına mâni olmuş olursunuz. Mektebimizin gayriciddî bir müessese olduğu intibanı yaratmaya kimsenin hakkı yoktur.» dedi. Verilecek cevap yoktu. Selâm verip yanından ayrıldım.

Bu hâtırayı tefsire lüzum yoktur zannediyorum.

Arkadaşlar, bizim de, dışarda Meclisimize

karşı gayriciddi bir müessesedir intibamı yaratmaya hiçbirimizin hakkı yoktur.

Önümüze gelecek meseleler mühim olsun olmasın, onları halletmenin zamanı hakkında tereddütte olalım olmalıyım, Umumi Heyetimiz devamımıza karar vermişse ve böylece Meclisten ayrılmak bugünün şartları içinde uygun görülüyorsa, vazife şuuruna sahip ciddi insanlar olarak tutumumuzda ciddi olmalıyız.

Konuşmalarımınla sizleri üzdümse affetmenizi ciddi olarak rica ederim.

Sevgi ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Efendim, Başkanlık Divanı bu konu ile yakından ilgilenmektedir. Nitekim, birkaç gün evvel Sayın Başkan Kâzım Orbay, bu hususta düşünülenleri etrafınca Yüksek Meclise arz etmiştir.

3. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/129)*

BAŞKAN — Şimdi, Başkanlığın bir sunuşu var, okuyoruz efendim.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Sayın Üyelerin, hizarlarında, gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 20 Temmuz 1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Kâzım Orbay

Temsilciler Meclisi Bşk.

Nurettin Ardıçoğlu, 10 gün, hastalığına binaen 17 Temmuz 1961 den itibaren.

Sırrı Atalay, 18 gün, hastalığına binaen 24 Temmuz 1961 den itibaren.

BAŞKAN — Efendim, ayrı ayrı oya sunacağım.

Nurettin Ardıçoğlu, 10 gün, hastalığına binaen 17 Temmuz 1961 den itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sırrı Atalay, 18 gün, hastalığına binaen 24 Temmuz 1961 den itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündeme geçiyoruz efendim.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/167)*

BAŞKAN — Efendim, bu tasarının dün öğleden sonraki oturumunda görüşülmesine başlanmıştı. 3 sayın üye daha söz almış bulunmaktadır. Şimdi kendilerine sırasıyla söz veriyorum, efendim.

Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER — Muhterem arkadaşlarım; mevzua geçmeden evvel bu kürsüde biraz evvel dünkü konuşmalarının bir noktasını tashih eden Oktay Ekşi arkadaşımın bir başka noktanın daha tashihini beklemekte idim. Maalesef bu noktaya temas edilmedi. O nokta şudur: Arkadaşım dün polis hizmetlerinin vatan hizmeti sayılmıyacağını mükerreren ifade

etmişti. Halbuki polis hizmeti - bir devletin hangi safhasında olursa olsun, devletin şekli ve tarzı ne olursa olsun - bir vatan hizmetidir, bir devlet hizmetidir. Eğer bunu askerlik hizmeti sayılmaz mânasında kullanmışsa ayrıca tavzih etmesi lâzımgelir, kanaatindeyim. Bu noktayı böylece tavzih ettikten sonra, zabitanın içinde bulunduğu şartları ve bu meslekin hareketlerini yakından uzaktan takibeden, mecletin muhtelif bölgelerinde bu hizmetle karşı karşıya gelen arkadaşlarım, zannederim yakından bilirler. Arkadaşlar, bugün Türk zabıtası polisiyle, jandarmasıyla esaslı bir reforma, ıslaha ve takviyeye muhtaçtır. Bunun türlü sebepleri vardır. Dünkü idareden intikal eden sebepler olduğu gibi yeni sebepler de vardır. Polis gibi jandarmanın da ıslahı lâzımgelir. Dün Ferda Güley Bey burada haklı olarak jandarma karakollarında vatandaşların haklı haksız,

sebepli sebepsiz döğüldüğünü ve vatandaşın devletle yakın temasını temin ve tesis eden bu zabıta karakollarında hiç de iyi muamele görmediğini ifade ettiler. Üzülerek bunu tekrar etmek mecburiyetindeyim. Yer yer zaman zaman şiddeti artan bu vakaların önlenmesi için kadroda değişiklik yapmak kâfi değildir. Asıl mühim olan, bu derde ciddi olarak parmak basmak, murakabe ve kontrolü artırarak zabıtayı millete sevdirmektir. Zabıta, kadrosu, miktarı ne olursa olsun, vatandaşın kalbinde sevgi bulmâdikça asla muvaffak olamaz, olmamıştır. Hele bugünkü devirde sadece tazyikle muvaffak olunması mümkün değildir. Dün bir ihtilâl yaptık. Dünün acılarının bir daha tekerrür etmemesi, ettirilmemesi için tedbirler düşünüldü. Fakat buna rağmen, vatandaş karakola emin olarak gidememekte ve muayyen bir topluluk bu sınıfı lekelemektedir.

Arkadaşlar, karakolun yanında polisten de şikâyet vardır. Fakat polis, iki bakımdan bu şikâyetin altından kalkmaya çalışmaktadır. 1. Dün polisin arasına sokulmuş ve asla polisin büyük kütlesi tarafından benimsenmiyen hâzi insanların töhmetinden kurtulmak için bugünkü meslek mensupları daha çekingen daha ürkek davranmaktadır. Bu da zabıta hizmetlerini aksatmaktadır. Zabıtanın ne ürkek olması ve ne de zâlim olması bizim aradığımız şartlardan değildir. Her ikisi de zararlıdır. Polisi bu ürkeklikten kurtarmak lâzımdır.

Bundan başka; polisin mevzuatını ve tatbikatını da yenibaştan ıslah etmek polisi onöre etmek, fakat suç işliyen ve dün kötü tanınmış polisi de tasfiye etmek ve bu camiayı vatandaşın nazârında tasfiye edilmiş bir kütle haline getirmek lâzımdır.

Hükümetten bilhassa Dahiliye Vekilinden ricamız, evvelâ polisle jandarma aleyhinde memleketin muhtelif yerlerinde vukua gelen bu şikâyetleri ciddi olarak ele almaları ve vatandaşın yeni bir Anayasanın ışığı ve himayesi altında olduğuna inandırmalarıdır. Aksi takdirde kadro takviyeleri bir şey ifade etmeyecek, bilâkis polisle vatandaşın arasını açan vakalar devam edip gidecektir.

Şimdi arkadaşlar; askerlik hizmetini yapmak üzere jandarmaya ayrılacak olan eratin bir kısmının polis hizmetinde çalışması bir çare olarak düşünülüyor. Kanaatimce isabetli de-

ğildir. Çünkü bu evvelâ muvakkattir, sonra bunların bir sicil ve mesuliyetleri bulunmayacaktır. Bundan başka kadro, bunları geçici ve yabancı olarak düşüneceği için bunlar da hizmete alınamıyacak, ısınamıyacaklardır. Böylece polisi takviye edelim derken onu birbirleriyle kaynaşamıyan iki kütleyle ayırmak ve hizmeti aksatmak mukadder olur.

Bundan evvelki tatbikatta jandarmadan polis istifade etmiştir. Polis görevli jandarmanın, polis yardımcısı olarak kullanılması öteden beri tecrübe edilmiştir. Fakat, genel olarak iyi bir sonuç alınmamıştır. Dünkü ile bugünkü jandarma görevlisi olarak kullanılma ile mevcut kanunun derpiş ettiği tarz arasında belki bir fark vardır. Polis yardımcısı olarak çalışmakta olan jandarma bugün resmen polis hizmetinde bulunmaktadır. Ama, polis hizmeti bir sivil hizmeti. Yedek subay olan gençler sadece askerlik yapmak için gelmişlerdir. Bunun başka bir neticesi yoktur. İstikbale bağlı bir iş, bir hizmet değildir bu.

Arkadaşlar, polisi daha esaslı takviye için tedbirler alınmalıdır. Askerliğini yapmış ve yapacak olan ortaokul ve lise mezunları polis kadrosuna alınıp yetiştirilmelidirler. Sonra bunlar bir istikbal ve emniyete kavuşturulmalıdırlar. Bunların emeğinden, hizmetinden istifade etmek daha yerinde olur kanaatindeyim. Lise mezunlarının polis kadrosuna gelmesi için elbette ki dünkü esaslardan hareket edilemez. Biraz daha cazip, biraz daha istikbal vadeden tedbirler alınırsa lise mezunları pekâlâ polis kadrolarında hizmet almaya koşarlar.

Bu kısaca arz ettiğim sebeplerle, alınmak istenilen tedbirin yetersiz olduğu ve hattâ ileride birtakım zararlar doğuracağı kanaatindeyim. Bu itibarla bu tasarının hiçolmazsa Hükümet tarafından geri alınması ve bunun yerine daha esaslı bir tedbiri derpiş eden bir tasarıyla gelmesi çok daha arzuya şayandır. Aksi takdirde biraz evvel arz ettiğim şüpheler azalmıyacak, önlenmeyecek, belki de artacaktır.

Polise kanunların tahmil ettiği hizmetlerin çeşitli olduğunu hepimiz bilirsiniz. Bütün Devlet hizmetleri aşağı - yukarı polis masasında toplanır ve oradan tevzi olunur. Adli ve idari birçok vakaların ilk ve son mercei polistir. Bu itibarla polise hizmet veren kanunların, mak-

sada uygun olarak çıkabilmesi için evvelâ memleketin ihtiyaçlarına ve hizmetin icaplarına göre bu hizmetin ıslah edilmesi, ondan sonra da polisi takip ve kontrol eden bir cihazın hareketine geçmesi lâzımdır. Bugün polis, sadece kadrosuzluktan değil, bilhassa vasıtasızlıktan, imkânsızlıktan vazife yapamamaktadır. Cibali Karakolunda mevzu bahis edilen durum bugün birçok karakollarımızda mevcuttur. Yani polisin, karakolun kâğıdı yoktur, makinası yoktur, vasıtası yoktur. Bunun karşılığında her sene bu teşkilâta 300 kadro vermekle sadece kısa bir müddet için ihtiyaçlar üzerine bir perde çekmiş olacaksınız. Bu 300 kişiye verilecek parayı heder etmemek için polisin vasıta ve imkânlarını takviye etmek lâzımgelir. Bu arz ettiğim sebeplerle yeni getirilen tasarı asla ihtiyaca cevap veremeyecek haldedir. Bu tasarının, bu bakımlardan geri alınması lâzımdır kanaatindeyim.

Şimdilik mâruzatım bundan ibarettir efendim.

BAŞKAN — Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Muhterem arkadaşlar, bir insan canı ve malı emniyette olduğu müddetçe huzur ve saadet içinde bulunabilir. Dolayısıyla böyle olduğu müddetçe bağlı olduğu toplumu sevebilir. Bu sebeple, Devletin en önemli görevlerinden birisi vatandaşın can ve mal güvenliğini sağlamak olmuştur.

Şu anda huzurunuzda bulunan kanun tasarısı, Devletin güvenlik düzeni içinde ve Devlet otoritesinin en önemli bir unsuru olan polis teşkilâtının ıslah edilmesini temin gayesi ile hazırlanmıştır.

Polis teşkilâtının ıslahına ihtiyaç çok belirlidir. Biz şahsiyet sahibi, inisiyatifi olan ve bunu en mükemmel bir şekilde kullanabilen kültürlü, medeni cesaret sahibi, vazifesinas polis memuruna ihtiyacımız olduğuna kaaniiz. Bunların huzursuzluk unsuru olarak ehliyetsizliklerinin cezasını evvelâ hükümetler, sonra koskoca bir millet çekmektedir. Bunun 27 Mayıs 1960 a takaddüm eden tarihler çok güzel ifade etmiştir. Hep biliyorsunuz, polis nadiren kıta halinde vazife görüyor. Daha ziyade şahsi inisiyatifiyle hareket ederek vazife görüyor. Bu takdirde de kendisini halka sevdirecek şekilde hareket eden memurlar muvaffak oluyorlar. Her bakımdan bilgili; centilmen hareket eden,

olgun bir memur halk nazarında saygıyı celbediyor. Ve ancak bunlar otoriteyi tesis edebiliyorlar. Toplum psikolojisine malik olmayan bir insanın toplum içinde ehliyetle vazife görmesi mümkün müdür?.. Değildir. Dolayısıyla böyle bir insanın muvaffak olması da beklenemez. Diğer Devlet sektörlerinden hiçbir hataları, sevapları ile, emniyet teşkilâtı kadar süratle Devleti ilzam edecek tesirler husule getiremez.

Halka Devleti sevdirecek, Devletin de halk üzerindeki otoritesini tesis edecek bu çok önemli teşkilâtın süratle ıslahı, hepimizin müşterek arzusu olduğuna şüphem yoktur.

Önümüzdeki kanun tasarısı, bu müşterek arzusunun tahakkuku için düşünülen bir hal çaresini ifade etmektedir. Bu ise, bence realitelerimize en uygun ve en mükemmel bir hal tarzıdır. Bu sebeple, Hükümetimizin getirdiği tasarımı hissi ve âfaki mütalâalarla reddettirmeye çalışmak, hiç de doğru değildir. Çok sevdiğim ve fikirlerine hakikaten değer verdiğim tasarı aleyhtar arkadaşlarım lütfen beni mazur görsünler, fikirleri hakikaten hissi ve âfakidir. Zira, bu fikirler tahlil ve mütalâa edildiğinde görülecektir ki, zikrettikleri endişelerin hiçbir varit değildir ve bunları hakikatlerle bağdaştırmak imkânsızdır. Şöyle ki : Bu arkadaşlar, bir kere bu polisliğe alınacak kimselerin ebeveynlerinin muvafakatının alınması lâzımgeldiğini ileri sürüyorlar. Efendim, askerlik bir mükellefiyettir ve askere alınırken kimseye sorulmaz. Jandarma, öğretmen ve başka askerlik görevlerine benziyen bir başka görev ihdas ediliyor. Bu hizmeti polis olarak yapacaklardır. Bu hizmet askerlik süresi içinde de olduğundan artık kimseye, oğlunuzu askere alayım mı almayayım mı diye sorulmaz. Bir şey sormak mecburiyeti, dolayısıyla Devletin burada hiçbir zaman istifadeli olamayacağı şeklinde bir mütalâa bence doğru değildir.

İkincisi; gerekçede yazılmış bir cümle üzerinde duruluyor, arkadaşlar.

«Polis ordunun elbise değiştirmiş bir kısmıdır» diyorlar. Bu böyle olursa, acaba orduya bir şerefsizlik, bir nakısa mı gelir? Asla. Onun için, burada bu yazılmamalı gibi bir mütalâa ile, bunu bir ret sebebi olarak göstermek bence doğru değildir.

Üçüncüsü : «Polis görevi bir vatani görev değildir.»

Arkadaşlar, bu görev vatani bir görev sayılmıyorsa ne mahzur var? Acaba bugünkü polisin nasıl yetiştiğini bu arkadaş biliyor mu? Bir göz atalım; halen polislerimiz iki şekilde yetişiyor; birisi doğrudan doğruya orta mektep mezunu olmuş olanların ve daha yüksek mektep okumuş olanların talepleri karşısında onlar evvelâ alınıyor ve 3 - 9 aylık bir kursa tâbi tutuluyor. Bu kurstan sonra kendisine yardımcı bir görev veriliyor. Bu şekilde yetişmiş polislerimizin miktarı 11 869 dur. Bununun 198 i yüksek mektep mezunu, 584 ü lise mezunu ve 3 479 u orta mektep mezunu, 7 608 i ilk mektep mezunudur.

Şu noktayı bilhassa işaret edeyim; ilk mektep tahsilli dediklerimiz de İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük merkezlerin mekteplerinden değil köy okulları mezunlarıdır. Bunlar geliyorlar, 24 yaşını doldurduktan sonra, 3 - 9 aylık kurstan geçtikten sonra, polis oluyorlar. Halbuki bu tasarı ile getirilen şekil ne olacak? Bir kere bunların tahsili lise. Yani tahsil seviyeleri 9 ay kursa tâbi olan orta mektep mezunlarından daha yüksek. Ayrıca bir seçim de mevzu bahis olduğundan aralarından daha kabiliyetlileri seçilmiş olacak.

Şu eğitimi de görecekler : Bir buçuk ay temel eğitimi... Bu, askerlik eğitimidir. Yani atış muharebe şartlarına uyma ve her türlü temel eğitimi ihtiva eden bir eğitimidir ki, bir er bu eğitimden sonra 15 günlük bir eğitim gördüğü takdirde muharebeye girebilir. Bundan sonra dört buçuk ay süreli ihtisas eğitimi kısmı geliyor. Bu eğitim polislerin görmüş oldukları 3 - 9 aylık kurs şeklinde fakat müddet bakımından 4,5 aydır. Orta mektep tahsilli olanların 9 ayda - âzamisini arz ediyorum - gördükleri kursu lise liler 4,5 ayda görmüş olacaklardır.

Şundan şüphe etmemek lâzımdır ki, ilk veya orta tahsilli kimselerle lise tahsilli kimseler arasında, ilk ikisine mensup olanların 9 aylık kursları öbürlerinin ancak 4,5 aylık kurslarına eşittir. Onun için, ihtisas bakımından bunun büyük bir mahzuru vardır. Mütehasıs olmanın bir elemanı polis kadrosuna alıyoruz diye bir endişeye pek yer yoktur.

5 ncisi : Bu göreve alınacak 300 vatandaşın eğitimden mahrum kalması.

Arkadaşlar, bu da doğru değildir. Arz ettiğim gibi, 1,5 aylık temel eğitim görecekler. 15 günlük seferî eğitime tâbi olarak bu duruma geliniyor. Zaten, 3,5 aylık seferî eğitim ve arazi-den istifade etmeyi ve her türlü muharebe şartlarına intibak edecek, eğitim görmüş olmaları dolayısıyla ileride seferberlik halinde asker olarak alınsalar dahi 15 günlük bir eğitimden sonra muharebeye girebilecek hale gelmiş olacaklardır. Öyle ise bu 300 vatandaşın eğitimden mahrum bırakıyorsunuz demek mümkün değildir.

Ayrıca bu 300 vatandaşımız içinde polis görevini sevenlere ve burada kalmak isteyenlere ileride yüksek tahsil yapmak suretiyle yedek subay olmaları imkânı da veriliyor. Bunlar bu suretle yedek subay olmak hakkını kazandıktan sonra Yedek Subay Okulunda okuyarak yedek subay olabileceklerdir ve o zaman yedek subay eğitimi görerek muharebeye hazırlanmış olacaklardır. Bu bakımdan bunların eğitimden mahrum olduklarını ileri sürmek pek doğru olmamaktadır.

6. Muvaffak olmanın tekrar jandarma eri yapıyor diyor arkadaşlarımız.

Bunu da kabul edemiyoruz. Poliste muvaffak olmanın niçin jandarma eri olsun?

«Jandarmalar da polis gibi vazife görmektedirler. Onlar şehir dışında bu görevi yaptıkları için bunların jandarmaya alınması doğru değildir» diyorlar. Bu da doğru değildir. Çünkü bildiğiniz gibi sabit ve seyyar jandarmalar vardır. Sabit jandarmalar bu arkadaşların bahsettikleri jandarmalardır. Bu kimseleri bu şekilde kullanmak hakikaten doğru değildir. Yalnız muvaffak olmanın sabit jandarmaya vermeye inanmak da doğru olamaz. Bunlar kıta halinde çalışan jandarma birliklerine verilecek ve yanlarında manga, takım, bölük kumandanları bulunacaktır. Yani bu gibi kumandanları bulunan birliklere verileceklerdir. Buraya verilecekleri için de artık her hangi bir mahzur mütalâa etmek de doğru olmaz. Öyle ise bu da tecrübe ve bilgiye dayanan bir mütalâadır ve bizim çok mükemmel olarak vasıflandırdığımız bu tasarrının geri çevrilmesi için bir sebebola-maz.

7 ncisi : «Efendim, bu tasarı polisi birbirine kaynaşmayan iki zümreye ayırıyor» da dene-mez. Bunu katiyen kabul etmiyorum. Zira bugün polisi iki zümreye ayrılmıştır, ayrılmamış-

tır, diye mütalâa etmek yanlışdır. Kaldı ki bunlar hiçbir zaman orduya bağlı kalmıyacaklardır. İlk yetişmiş polisler gibi, oradan yetişmiş olsalar da olmasalar da bir tahsil farkı olacaktır. Zaten başka çeşitli yollarla gelen ve değişik tahsile tâbi olan polislerden bunların farkı yoktur. Onun için iki zümreye ayırmak gibi bir mütalâa da yanlışdır. Bunlar orduya bağlı kalmış olsalardı böyle bir fark olabilirdi; fakat bağlı kalmıyacaklarından ve yalnız süre bakımından diğerlerinden farkı olacağından böyle bir mütalâa ne dereceye kadar haklıdır, takdir edersiniz.

Sonra, ileride zararlar tevlidedeceği tahmin ediliyor. Bu nasıl iş?.. Tahmin ve ihtimalden nasıl bahsediliyor... İhtimallerle böyle güzel bir kanunun çıkmasına mâni olmak doğru değildir. Gayet tabiidir ki, hepimizin birçok tavsiyelerimiz var. Hazer arkadaşımız polisi daha başka yolla ıslah etmeli diyor. Bugün yirmi lira asli maaşla başlayan bir polise 18 saat çalışması karşılığı olarak verilen, tayın bedeli ve her türlü tazminatlar dâhil, 461,01 liradır. 18 sene sonra elli lira asli maaşta 18 saat çalışarak ve haftada bir gün evine giderek altı günü bir kıta gibi karakolda yatarak; eğer olaylar zuhur ederse 24 saat bile çalışarak, 18 sene sonra 751 lira 13 kuruş alan bir polis statüsünü düşününüz. 18 sene sonra artık onun maaş artımı da bitmiştir, zira 43 yaşına gelmiştir. 50 lira maaştan tekaüt olanın ne alacağı bellidir. Halbuki bunlar 55 yaşına kadar mükemmel çalışabilirler. Fakat bu yaşa gelmeden istikbali bitmişim. Statüsü bu şekilde olan bir teşkilâta bizim arzu ettiğimiz insanı cebbetmenin zorluğu aşıkârdır. Biz bu durumu nasıl ıslah edebiliriz?

Efendim, önemli cihet, 11 869 polis bu şekilde bir statükoya tâbi olarak 60 milyon lira alıyorlar. Bu tutar acaba iki misline çıkarılsa, 120 milyon lira olsa bu yerinde karşılabilir ve başarılı artırır mı? 751 lira alan yüksek maaşlı polis bu takdirde 1 500 lira alacak demektir. Günde asgari 18 saat çalışacak, haftada bir kere evine gidecek ve 43 yaşından sonra artık her hangi bir maaş artımı bekliyemeyecektir.

BAŞKAN — Efendim, tümü üzerinde görüşüyoruz. Konuşmanızda teferruat da buraya giriyor.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, tümü üzerinde konuşuyorum.

Şimdi, özetliyecek olursam; memleketin malî imkânları göz önünde tutulduğu ve diğer bütün realiteler nazarı itibara alındığı takdirde, polis teşkilâtı içine iyi evsafa ve yüksek tahsil yapmış insanları sokarak bu teşkilâtı böylece ıslah etmenin bir usulü olarak önümüze gelmiş bu kanunu reddetmeleri, tahmin ediyorum ki, beni mazur görsünler, aneak âfaki ve hissî sebeplere dayanıyor. Bu bakımdan bu tasarının bu âfaki ve hissî sebeplerle reddedilmemesini saygıyla istirham ederim.

BAŞKAN — Buyurun.

EMİN SOYSAL — Muhterem arkadaşlar; bendeniz konuşmaların ışığı altında bir iki nokta üzerinde durmak istiyorum. Polis mesleği hafife alınacak bir meslek değildir. Bütün polis ve jandarma karakollarının bir dayak yeri ve bir menfa olduğunu kabul etmek de mümkün değildir. Her meslekte olduğu gibi polislerin içinde de vazifesini kötüye kullananlar olabilir. Bu dün olmuştur, bugün de olabilir, yarın da olması mümkündür, ama bu vatanın huzur ve sükûnunun temininde vazifeli olan bu mütevazî insanların gece gündüz çalışmalarını küçümseyip onları kötülemeye asla hakkımız yoktur. Lise mezunu olmak bir üstünlük, bir meziyet değildir; filân üniversite mezunu olmak da bir üstünlük ve meziyet değildir. Her insanın vazifesini ehliyetle, kanunlara uyarak yapması meselesi mühimdir. Öyle lise mezunları vardır ki, üzerlerine aldıkları işleri başarmaktan âcizdirler. Ben, karakollarının, polislerin ve jandarmaların cümlesinin kötü olmadıklarına inanıyorum («Bunu iddia eden de yok» sesleri) geçmiş devirde Celâl Bayar isminde bir adam; «Geçmişteki jandarma sopalarını sırtımızdan indirdik» dediği sırada birçok yerlerde jandarmaların dayağa başladığını biliyoruz. Yine bir Devlet Bakanı, tabii o devirde, bundan bahsetmişti. Bunları söylediği sırada yine o ilçede bir vatandaşın dövüldüğünü de biliyoruz. Fakat bunun yanında, vatandaşlar arasında huzur temin eden, sükûnet temin eden, insanlara yaptığı hizmetlerle, görevlerle iyilik telkin eden, hürmet telkin eden, insanlık telkin eden karakollar da vardır, jandarmalar da vardır, polisler de vardır. Kötü idarecilerin, Hükümetin emirleriyle, şu veya bu şekilde kötü hareket eden polisler, jandarmalar da maîset, çoluk çocuk gâilesiyle kötü hareketlerde bulunmuşlardır. Fakat, aynı idarede muhalefetin yardımı

polisler de biliriz. Memleketin iyiliğini, güvenini koruyan jandarmalar da, polisler de biliriz.

Bu arada, dışardan kulağımıza gelenler hakkında tavzihte bulunmak isteriz. Ben, jandarmasının, polisin kötülüğü üzerinde duracak değilim. Her meslekte olduğu gibi bu meslekte de bazı yanlışlıklar vardır. Bunların dökümüne, münakaşasına girmek istemiyorum. Fakat, iki günden beri kulağıma gelen bazı sözler dolayısıyla kendi kanaatimi ifade etmek istiyorum. Bu bakımdan söz olmuştur.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yusuf Âdil Egeli.

YUSUF ADİL EGELİ — Muhterem arkadaşlar, mesele, kanun mucibince mecburi askerlik hizmetini er olarak yapması lâzımgelen lise mezunlarından bir kısmının bu hizmetlerini polis olarak yapmalarıdır. Dün, bu mevzuda konuşan arkadaşlar getirilen kanunu muhtelif yönlerden tenkid ettiler, mahzurlarını söylediler. Ben, dokunulmamış bir yönünden bahsedeceğim.

Askerlik hizmeti mükellef vatandaşların aşağı-yukarı, müsavi şartlarla bedenini muayyen bir süre için memlekete vakfetmesidir. Külfetin ve bunun karşılığının, teferruattan sarfınazar, eşit olması esastır.

Getirilen kanunda bu eşitlik prensibi mahfuz tutulmuş mudur?

Mükellefiyet çağında bulunan ve er statüsüne tâbi lise mezunlarının adedini bilmiyorum. Bunlardan jandarma sınıfına ayrılması muhtemel olanlarının da adedini bilmiyorum. Fakat jandarma sınıfının bu gibi elemanlara ihtiyacı bulunacağı göz önünde tutulursa miktarının polis vazifesi için ayrılacak olan 300 kişiden fazla olabileceğini kabul etmek mümkündür. Meğer ki, lise mezunlarından jandarma sınıfına yalnız 300 kişi ayrılır, hükmi konsun ve Jandarma Komutanlığını bu elemanlardan mahrum etmek kararı verilsin. Dâhiliye Vekâletinin yalnız kendisini düşünerek böyle bir yola gideceğini tahmin etmiyorum.

Su halde şöyle bir durum hâsıl olacaktır :

Jandarma kıtalarının da ihtiyacını düşünerek lise mezunlarından jandarmaya meselâ 1 000 lise mezununun ayrıldığını farz edelim, bunlardan 300 adedi polis olacak, kalan 700 kişi de jandarma eri olacak. Bir jandarma eri - tam mik-

tarını bilmiyorum - 10 veya 20 lira maaş alan bir polis eri 300 - 400 lira alacak.

Tahsil bakımından ve diğer vasıflarında da muhtemelen aynı derecede bulunan bir kütle içinde eşit muamele görmeyen ayrı kümeler yaratmış olacağız.

Arkadaşlar; bu tutum içtimai adalet prensibiyle bağdaşabilir mi? Anayasamızda sarahatle ifade edilmemiş olsaydı dahi, inanıyorum ki, insanı inciten haksız bir eşitsizliğe zihniyetimiz, insani duygularımız muvafakat etmez.

Bu sahada içtimai adaleti zedeliyen başka tutunlar halen mevcut olabilir. Bunlardan misaller verilebilir. Fakat bu keyfiyet yenilerini yaratmak için bir sebep veya mâzeret teşkil etmemelidir.

Dahiliye Vekâletinin durumunu takdir etmiyorum değilim, fakat memlekette askerliğini yapmış binlerce lise mezunu vardır. Vokâlet müşkülünü uygun tedbirlerle bu yoldan halledebilir.

İçtimai adalete ulaşmak asrımızın hedefidir ve insanlık bu hedefe varacaktır. Tedrici tekâmül yoluyla bu hedefe varmak temenni edilen yoldur. Biz, bu hedefe götüren yolun ilk adımlarındayız. İlk adımlarımız bu hedefi zedeleyici olmamalıdır. Bu tasarıyı kabul etmemenizi arz ederim.

BAŞKAN — İsmail Ulutaş.

İSMAİL ULUTAŞ — Muhterem arkadaşlar, bugün müzakerelerini yapmakta olduğumuz konu, haddizatında hiç de yeni, üzerinde düşünülmemiş, yahut da tatbikatta yer almamış bir konu değildir. Halbuki bugün bu konuyu sanki yepyeni bir konu imiş gibi ele almakta ve müzakere etmekteyiz. Bu arada biraz da konuyu bâzi arkadaşların sağa sola saptırarak yahut istikamet değiştirerek birtakım hissî maceralara sürüklemekte olduklarını görmekteyiz. Hiç istisna göstermeden, arkadaşlar sözlerine ton vererek, «Efendim karakollarımız çok berbat, polis mesleki işine girilemeyecek kadar berbat», şeklinde ifadeler serd ettiler. Bunların tamamen hissî konuşmalar olduğu kanaatindeyim. İyilerinin yanında kötülerinin olduğunu kabul etmek tabii ve zaruridir. Her yerde bu böyledir. Ama fena vasıfları hepsine toptan teşmil etmek aslâ doğru değildir.

Mesele; esasında polis, asker sayılır mı, sayılmaz mı? Bir defa bu nokta üzerinde durmak lâ-

zımdır. Bunun üzerinde de kendi kendimize karar vermeden evvel bu işi uzmanlardan sormak ve askerliğin târifinden de ileri giderek, mütehasıs arkadaşlardan sormak, fikir almak lâzımdır. Bir de tarihî gelenekleri ile bunun böyle olup olmadığını nazarı dikkate almak lâzımdır.

Arkadaşlar, bugüne kadar Ordudan bir jandarma sınıfı ayırmış bulunuyoruz. Yani askerlik görevini yapmak üzere orduya gelen erlerin içinden jandarma tefrik ediyoruz. Bunları jandarma yapıyor ve vilâyetler ve kazaların haricindeki asayiş ve emniyet işlerinin tedvirinde kullanıyor, nahiyelerde, köylerde polis tarafından yapılacak vazifeleri veriyoruz. Binaenaleyh üzerinde konuştuğumuz mevzu yepyeni bir iş değildir, eskiden beri tatbikatta yer almış bir vazifeden farklı bir iş değildir.

Ancak, polisle jandarmanın sadece çalışma sahaları sırasında yer farkı vardır. Bahusus, jandarmaların bir kısmını polis görevlisi olarak kazalarda, vilâyetlerde kullanmışızdır, halen de kullanmaktayız. Demek ki, daha evvel tatbikat yapılmamış bir mevzu ile karşıkarşıya değiliz. Esasen tatbikata örtülü bir şekilde yer vermiş olduğumuza göre, bu kanunu burada, Mecliste yeni bir şeymiş gibi göstermek, yeni bir istikamet mevcutmuş gibi göstermeye çalışmak doğru değildir, kanaatindeyim. Tekrar ediyorum, konuşulan mevzu yepyeni bir konu değildir. Bu bakımdan kanunun kabulünde hiçbir mahzur yoktur. Esasen nahiyelerde, köylerde asayiş bu güne kadar jandarmalar temin etmektedirler.

Fakat, acaba lise mezunlarının polis olmasında mahzur var mı, yok mu, diye sorulabilir. Belki mahzurlu tarafları olabilir ama, memleket için faydası daha fazla olacaksa, kanunun kabulünde hiçbir mahzuru yoktur, denebilir.

Faydası mı, zararı mı çok meselesinin konuşulması düşünülüyorsa bunu burada bizler alelecele karara bağlama değil, uzmanların kanaatini yani ehli olanların kanaatini bir rapor halinde önünüze koyduktan sonra karar vermeniz lâzımdır. Bir arkadaşın dediği gibi âfaki sözlerle bu mevzuu bir neticeye bağlamak hatalı olur.

Askere alınan erlerin içinden jandarma sınıfına alınanlar arasından polis olarak ayrılacakların rızasını almak hususuna gelince; bu çok fena bir yol olur, haksızlık olur. Orduya gelen

gençlere rızalarını almadan sen piyadesin, sen topçusun, sen tayyarecinin demiyor muyuz, lâkin bu ayırımı yapmadan onları bir test imtihanından geçiriyor ve onları böylece sınıflara ayırıyoruz. Hattâ biz tabip olduğumuz halde bize ordu da verilmiş her türlü vazifeleri yapıyoruz, yapmam demiyoruz. Hattâ tıp mesleklerimizle alâkalı olmıyan vazifeleri dahi vatan vazifesi diyerek seve seve yaptık. Eğer bu suretle rıza ile ayırmaya kalkışacak olursak usulü bütün sınıflara teşmil etmek tabii bir hal alır ki; bu da yanlıştır.

Bâzi arkadaşlar dediler ki, «Yedek subay ihtiyacı daha yukarı tahsil yapanlara temin edilmiştir.» Evet arkadaşlar, memlekette okuyan zümrenin artışını nazarı dikkate alırsak doğrudur. Bir zamanlar çok ihtiyaç olduğu için orta mektep mezunları dahi yedek subay oluyordu. Lise mezunları ihtiyacı karşılamaya başlayınca ortaokul mezunlarından yedek subay hakkı alındı ve yalnız lise mezunları gençler yedek subay oldu. Şimdi lise mezunu gençler de çoğaldı. Artık bundan böyle lise mezunu gençleri de başka yerlerde vazifelendirme yoluna geçmek için adım atmış bulunuyoruz.

Acaba lise mezunları yedek subay olmasa ordunun yedek subay ihtiyacı üniversite mezunları tarafından karşılanabilir mi, karşılanamaz mı?

Bu mesele, kendiliğinden burada cevaplandırılmış bulunmaktadır. İhtiyaç karşılanabilmektedir.

Bâzi arkadaşlarımız, diyor ki; «Jandarma sınıfına ayrılan lise mezunları polislik mesleğine adapte olabilir mi, olamaz mı? Yedek subaylıklarını yapan lise mezunları diğer mesleklerde intibaksızlık mı gösteriyor?

Sonra mesuliyet meselesini ileri sürüyorlar. Arkadaşlar, biz de yedek subaylık yaptık, mesuliyetsiz miydik? Bütün mesuliyetleri yükledik. Aldığımız vazifelere intibak etmedik mi? Yüzde yüz muvaffak olmasak bile, yüzde doksan muvaffak olduk, randıman alındı.

Yedek öğretmenlerden randıman alınmıyor mu? Olabilir, belki randıman alınmıyanlar çıkabilir. Yedek öğretmenliğe alınmalarında mahzur görülenler olabilir. Bunlar istisnalardır.

Yalnız, polis olabilir mi, olamaz mı? Polis olmalarında büyük mahzur var mı, yok mu? Ortada duran mesele budur.

Burada şunu hemen ifade edeyim ki; biz hükümümüzü hemen vermiyelim. Tekrar ediyorum, uzmanların fikrini alalım. İhtisas sahiplerinin izahatını alalım. Onların fikirlerini dinlemeden, hemen aleyhte fikir ileri sürmiyelim. Birtakım ihtisas komisyonlarının raporları vardır, etüdedilmiştir. Bunların muteber olması lâzımdır. Herkes kendi fikirlerinin doğru olduğunu düşünür, iddia ederse münakaşa bitmez. Halbuki, böyle ihtisas meseleleri üzerinde, ihtisas erbabının mütalâalarını alarak, onlar üzerinde enine boyuna düşünerek karar vermemiz lâzımdır. Biz bu meselede, bu yolda yürüyerek bir karar almaya çalışalım.

Maas meselesine gelince, ayda 470 lirayı az görenler oldu. Arzu ediyoruz; memleketin malî kaynakları çok daha iyi olsun. Bu türlü ücretleri de çok daha artıralım.

Bugün ilkokulu değil, ortaokulu değil, liseyi değil, üniversiteyi tıp dalında bitirdikten sonra, hükümet tabibi olan doktorların aldığı maas ayda 500 liradan daha azdır. Bunu da unutmuyalım.

BAŞKAN — Ömer Sami Coşar.

ÖMER SAMİ COŞAR — Bu tasarımı sunanlar, «Emniyet Müdürlüğünün kalifiye elemâna olan ihtiyacını karşılamak» maksadiyle hareket edildiğini belirtiyorlar.

Arkadaşlar bir kaynak bulmuş halindeyiz. Lise mezunlarımız. Askerlik çağına gelen lise mezunlarımızdan öğretmen olarak faydalanma yoluna gidildi. Yerinde, memleket ihtiyaçlarını karşılayan bir karardı.

Yalnız şimdi bu kaynağa talepler çoğalıyor. Şimdi de polis teşkilâtı lise mezunlarımızın teşkil ettiği kaynaktan faydalanmak arzusunda.

Elbette ki, bu kaynaktan vatan faydalanacaktır.

Ve şüphe edilmez ki, polislik de şerefli bir meslektir. Fakat ben şu sorunun cevabı karşısında duruyorum :

«Arzu etmiyen bir vatandaşı bir hukuk devleti çerçevesi içinde zorla polis olmaya nasıl mecbur edersiniz?»

Edilemez, edilememelidir.

Anayasının 60 ncı maddesindeki «Yurt savunmasına katılma her Türk'ün hakkı ve ödevidir. Bu ödev ve askerlik yükümü kanunla düzenlenir.» Mefhumu hiçbir zaman polis teşkilâtını kapsamaz.

Polis vazifesi elbet ki, vatan vazifesidir, fakat bir yurt savunması değildir. Polislik şerefli bir vazifedir, fakat Anayasada belirtilen «Askerlik yükümü» derken polis görevi akla gelemez.

Sonra Emniyet Müdürlüğü kalifiye elemâna ihtiyaç hissediyormuş ve bu müessesede reform yapmak şartmış. Haklıdırlar kalifiye elemâna ihtiyaç vardır.

Fakat 300 lise mezununu; askerlik çağı sırasında bu teşkilâta almakla bu dâva halledilemez.

Polisimizin büyük çoğunluğunun 350 - 400 lira maaşla geçinmesini bekleye duralım. Çalışma yerlerini imkânlarını nisyan etmiyelim. Siyasi ve sosyal garantiler dışında bulunduralım. Ve sonra da askerlik çağına gelmiş 300 lise mezununu kanunla bu işe sevk ederek dâvayı halledeceğimizi sanalım;

İlkokulu bitiren bir arkadaşın eline 475 lira geçiyor. Bu paranın az olduğu ifade ve iddia edildi. Bu mücerret bir iddiadır. Fakülteyi bitiren tabipler 500 liradan bir kuruş fazla alamazlar. Aynı tabip eğer serbest çalışırsa 1 500 - 2 000 lira alması mümkündür. Bu bakımdan memleketimizin iktisadi şartlarını da nazarı itibara alalım. Herkesi en yüksek kademedeki taltif etmeye kalkarsak, buna memleketin malî takati yetmez. Mahdut bir zümreyi kayırma değil, topyekân memleketin iktisadi ve içtimai vaziyetini düşünmek mecburiyetindeyiz. Polislik mesleğini psikolojik bakımdan küçümsemiyorum. Ancak lise mezunu olan gençlerimizi bu mesleke lâıyk görmemek gibi hissî bir vaziyete düşmekten de kendimizi kurtaramıyoruz. Arkadaşlar, her meslekin şerefli ve kutsal tarafları vardır, nihayet her meslekin neticesi memlekete hizmettir. Memleket bir bütündür. Ve bu bütün içinde vazife gören herkesin en büyük vazifeyi gördüğünü kabul etmesi lâzımdır. Polislik berbat bir meslektir gibi bir hissini içinden kendimizi kurtaralım, fuzuli asalet psikozlarına da kendimizi kaptırmıyalım arkadaşlar,

HALİM ÖNALP — Muhterem arkadaşlar, Devlet hizmetlerinin hiç birisi tefrik edilmeksizin hepsi kutsal ve muhterem olduğuna inanarak sözlerime başlıyorum. Binaenaleyh polislik hizmet ve vazifesini küçümsemek yolunda asla bir şey düşünmek mümkün değildir. Bilâkis, bütün emniyet ve asayişimizi, bütün varlığımızı, her şeyimizi kendilerine emanet ettiğimiz bu vatan-

daşlarımızın hizmetlerine her vakit güveniyor ve daima onların bugünkü gibi vazifelerini başarı ile yapacaklarına inanıyoruz. Şüphesizdir ki, memleketin her yönünde olduğu gibi, emniyet teşkilâtımızın kalifiye, daha üstün elemanlara sahibolması, daha iyi işler bir hale getirilmesi, bizim için düşünülecek bir mevzudur. Çünkü, etrafımızdaki milletlerin polis teşkilâtlarında üniversite tahsili görmüş olanlar çalışmaktadır. Polis mesleğinde kullanılan yüksek tahsilli elemanların bulunduğunu siz benden çok daha iyi bilirsiniz.

Polis hizmetinde vazife görenler, orada çalışanlar hakkında başka türlü düşünmeye sahib olduğumuzdan değil, kanun bakımından, görüşlerini arz eden arkadaşlar, bu hususta, Anayasa bakımından meseleyi ele alıyorlar. Ben de teklifi müsait bulmıyan hukukçu arkadaşların fikirlerine katılıyorum. İdare bakımından arkadaşlar, elbette ki, birçok yönlerden geri kalışımız, birtakım aksaklıkların oluşu, ihtisasa hürmet etmeyi simizdendir. İhtisasa her meslekte yer verilmelidir. Ben bu meselenin de bir ihtisasa işi olduğuna inanıyorum. Polis vazifesi bir ihtisasa işidir. En aşağısından, en üstün kademesine kadar, çok iyi yetişmiş elemanlara idarecilere sahip olması ile başarı mümkün olabilir.

Ben de, arkadaşlarımızın belirttiği gibi, doğrudan doğruya ordudan ve istekliler arasından ayrılmasını değil, arzu ve istekle ve bunu bir meslek edinerek hayatı boyunca bu memlekete hizmet edecek olanlara tevdi edilmesi lüzumuna inanmaktayım.

Askerî bakımdan mütalâama gelince; sayın arkadaşlar, ordular, çünkü çapta ordular değildir. Elbette ki, ilkökul, ortaokul ve lise tedrisat programları gözden geçirilecek olursa görülür ki, oruların elektronik, mekanik silâhlarla tamamiyle mücehhez bulunduğu bu devirde, yalnız başına okur-yazar olmanın, o silâhlara hâkimiyet bakımından kâfi olmadığı kanaatindeyim. Öyle zannediyorum ki, bu değerli gençlere ordu bünyesinde verilecek pek çok vazifeler mevcuttur. Evet memleketimizin bu unsurlara ihtiyacı olduğu meydandadır. Nitekim kültür seferberliğimizde bu gençler kendilerine verilen vazifeyi hakkiyle başarmışlardır. Elbette ki, bu hizmetleri de ordudaki hizmetleri kadar yüksek ve şerefli bir vazifedir. Bu gençlerin kendilerine verilen bu vazifeleri başarmış olmalarından dolayı

haklı olarak ne kadar gurur duyuyorlarsa biz de o kadar gurur duymaktayız. Jandarmaya ayrılan lise mezunu erlerden 300 kişi ayrılacak ve polis olarak kullanılacaksa, jandarmaların da bu gençlere vereceği birçok vazifeler mevcuttur. Bunların başında kendi görevlerini yapmaları lüzumuna inandığımı heyeti unumiyenize arz etmek isterim.

Hürmetlerimle, efendim.

BAŞKAN -- Buyurun, Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER -- Önce, özür dilerim.

Ulutaş arkadaşınız, Emin Soysal arkadaşımız, ya burada konuşulanları gereği gibi dinlemiyorlar, yahut kendi zihinlerinde yarattıklarını burada konuşanlara mal ederek umumî ithamlar yolunu tercih ediyorlar. Böyle bir hataya düşmüşlerdir.

Dün burada konuşan arkadaşlarımız, bu arada Ferda Güley, Oktay Ekşi arkadaşlarımız, ondan sonra da bendeniz, polisin, jandarmanın, bir kısmının, zaman zaman vatandaşlara iyi muamele yapmadığını, vatandaşın Devlet kapısına, zabıta makamlarına müracaat etmekten korktuklarını, üktüklerini ifade ettik. Bu bir hakikattir. Her zaman teyidi mümkün bir husustur.

Bununla beraber asla, zabitanın, jandarmanın, polisin tamamının bu halde olduğunu ifade etmedik. Eğer tamamı o halde olsaydı, şimdiye kadar memleket karışıklık içinde birbirine girmiş olurdu. Arkadaşlarımız bizi ya iyi dinlemediler veya hiçolmazsa, diğer arkadaşları itham etmeden, biraz daha dikkatli olmaları, dikkatli konuşmaları iktiza ederdi. Bâzi fikirleri, burada konuşanlara mal etmeleri, hissî konuşmalar yapıldığını iddia etmeleri doğru değildir. Burada konuşan arkadaşlarımız, meseleyi, memleket meselesi olarak tetkik etmiş ve öylece ifade etmişlerdir.

Sonra arkadaşımız, hissîlikten, âfakilikten bahsetti. Bir defa hissîlik ve âfakilik birbirini nezededen iki mefhumdur. Âfaki olan bir iddia hissî olmaz, hissî olan bir ifade de âfaki değildir. Bu itibarla hatalıdır.

Yıllarca idari hizmetlerde vazife alan ve onların hizmetlerini yakından bilen ve takdir eden, zaman zaman bu hizmetin dışında gelen kimselerin ithamlarını da kendi kudreti nispetinde karşılayan bir arkadaşınızım. Bu kadar hassas olan bir mevzuda, Türkiye'de bütün

polislik berbat imiş, karakollarda dayak atılıyormuş... Ben böyle mi söyledim? Yer yer, zaman zaman bunlar oluyor, bunları önliyelim, zabitanın şeref ve itibarını yerine getirelim, dedim. Hattâ sözlerime başlarken polis meslekinin bir vatan hizmeti olduğunu teklif ederek konuştum. Bu itibarla arkadaşlarım lütfetsinler, başkalarını itham ederek konuşurlarken biraz dikkatli davranımlar.

Bugün arkadaşlar, biraz evvelki mâruzatımda da belirttiğim gibi, polis, zabitanın ıslah edilmesi lâzımgeldiğini, zabitanın statüsünde değişiklik icabettiğini, jandarmanın, polisin vazifelerinin mahiyetlerini ifade ettik. Acaba niçin polisin vazifesinin jandarmanın ifa edemeyeceğini, aynı hizmeti yapmalarının birtakım mahzurları olduğunu ifade ettik?

Arkadaşlar, bu memlekette sivil hizmetler zaman zaman askerî personele verilmiştir. Hatırlarsınız, bir zamanlar orman muhafaza görevini askerlere vermiştik. O zamandan beri hâtiralarımız vardır. Asker, sivil hizmette kullanılmıştır. Gümrük muhafazada asker kullanılmıştır. Biz bu işlerde alınan neticeleri, şartları izah etmek istedik. Bu itibarla, biz bir tahmin değil, tecrübeden istifade etmek istedik. Aynı hatanın tekrar edilmemesini, meseleyi enine boyuna tetkik etmiş olan arkadaşlarımız ifade ettiler.

Onun için, tekrar ediyorum, Devlet 300 kişiyi emniyet kadrosuna ilâve etmekle ne polisi takviye edebilir, ne de polis ıslah edilebilir. Bunun hal tarzı vardır. Bu çare aranırsa bulunabilir.

EMİN SOYSAL — Hal tarzı nedir, onu söyle.

MEHMET HAZER — Hal tarzı şudur : Polis kadrosunu yeniden ele almak. Polise lise mezunlarının gelmesini, lise mezunlarının, polis mesleğini tercih etmelerini, onda bir istikbal görmelerini temin etmek, onu istikbal vâdeden bir teşkilât, bir meslek haline getirilmesinin çarelerini bulmaktır. Hal yolu budur. Mesleke iltifat göstermek, hal yollarının başında gelen ve başkaca da yolu olmayan bir meseledir. Böyle geçici şeylerle polis mesleki ıslah edilemeyeceği gibi, memlekette polise, zabıta-ya karşı duyulması beklenen sevginin, sempatinin sağlanması yolu da üç beş kişinin bu mes-

leke ilâve edilmesi de mümkün değildir. Arkadaşlar bilirler, dünkü iktidar devrinde bir zaman binlerce polis emniyet kadrosuna alındı, komiser alındı. Fakat hiçbirisi bu vazifeye lâ-yık, bu vazifeyi benimsiyerek yapacak insanlar değildi. Polise verilen maaş fazla değildir. Ancak polisi tatmin edici tedbirler bulmak lâ-zımdır. Lise mezunu olduğu halde başka yerlerde vazife gören gençler acaba daha mı fazla maaş alıyorlar?

İkincisi, polisin hizmetleri ağırdır. Polis hizmetlerinin bu ağır olan şartlarını biraz daha yumuşatarak ve biraz daha bu mesleke lise ve hattâ yüksek mektep mezunlarının iltifat edeceği bir seviyeye getirmek lâzımdır. Henüz ilk mektepten çıkan veya ilk mektebi üçüncü, beşinci sınıfta terk eden, askerliğini yapan kimselere bu meslekte vazife vermek, hattâ üç beş aylık kurslar geçirmek suretiyle onların polis meslekine ısındırılacağını ve bu meslekin hususiyetlerinin kavranacağını tahmin etmiyorum. Bu meslekte hizmet etmiş bir insan olarak ifade edeyim, demin de ifade ettim : Bütün teşkilâtın, idarenin, maliyenin, adliyenin dayandığı polistir. başlangıçtır. Kanun orada tetkik edilir, orada tatbik edilir. Ceza Usulü Kanunu, Hukuk Usulü Kanunu orada tetkik ve tatbik edilir. Polis bu kanunları tatbik edecektir. Zabıta, bu kanun hükümlerini bilmek ve ona göre muamele yapmakla mükelleftir. Meseleleri, karar verecek mercilere kadar o getirecektir.

Bu itibarla, polisi takviye etmek lâzımdır; ıslah etmek lâzımdır. Bunun yolu budur.

Tekrar ediyorum, gerek jandarmanın ve gerekse polisin hepsi vatandaşlara kötü muamele yapıyor, demedik, böyle bir iddiada bulunmadık, tüm halinde şöyle kötüdür, böyle berbattır demedik, kimse bunu demek istememiştir. İfadelerimizde belirtmeye çalıştık ki, zaman zaman, şu bu karakollarda vatandaşlarımıza iyi muamele edilmemiştir. Bu bakımdan polis ve jandarmanın ıslah edilmesi lâzımdır. Ama, bunun adedini artırarak değil, vatandaşın muhabbetini kazanacak şekilde ıslah ederek, itimadını kazanacak şekilde düzenliyerek yapalım, itimadı yükseltelim, diyoruz. Munhasıran aded itibarıyla takviye etmekle bir neticeye varılamıyacağımızı söylemek istiyoruz.

Bu tasarı kifayetsizdir. Bu bakımdan reddi lâzımgelir, kanaatindeyim. Mâruzatım bu kadardır, efendim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, bir hususu hatırlatmak istiyorum. Bu konu üzerinde konuşan arkadaşlar, aynı şeyleri tekrar tekrar söylüyorlar. Zaman kaybetmemek için söylenen fikirlerin üzerinde durulmaması lâzımdır. Aksi hal, müzakereleri uzatmaktan başka bir netice vermeyecektir. Binaenaleyh arkadaşlarım, konunun tümü üzerinde, söylenmiyen fikirleri ortaya atmalarını rica edeceğim.

Buyurun Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlar, haksız târizlere Hazer arkadaşım cevap verdiği için, ben üzerinde durmıyacağım. Bendeniz Dahiliye Vekili arkadaşımızın, tasarrufların gündeme alınıp öncelik ve ivedilikle görüşülmesi için verdikleri önerge münasebetiyle ilk defa hazuru-nuza çıktığım zaman meselenin ehemmiyetli olduğunu, üzerinde ikinci defa durmak lâzımgeldiğini, bundan dolayı da gündeme alınarak müstaceliyetle müzakeresinin doğru olmadığını ifade etmiş idim. Müzakerenin seyri göstermiştir ki, o zamanki nâçiz görüşüm isabetli imiş. Bendeniz o görüşümde bilhassa «rıza» unsuru üzerinde durmuştum. Rıza hali tekevvün etmedikçe bu mesleke lise mezunu gençlerimizin kerhen alınmalarını doğru bulmadım. Lise tahsilini bitirmiş ve yüksek tahsile devam edememiş olmaktan mütevellit bir şahsiyat küdüklüğü hissi içinde kalmış bulunan bir gencin buhranlı bir hayat yaşadığını ve bu haliyle cebren, rızası alınmadan, ister istemez başka meslek mensuplarından daha fazla ruhi buhran içinde olması muhtemel bulunan polislik meslekine alınmasının o gencin hem ailesine, hem kendisine, hem de polislik meslekine zarar getireceğini söyledim. Bâzı arkadaşlar dediler ki, «Rıza mevzuubahis değildir, askerlikte rıza olur mu?» Evet, arkadaşlar, jandarma sınıfına ayrıldıktan sonra bir gencin polis meslekine geçmesi için arzusuna başvurmak lâzımdır. askerlik hizmeti olduğu için rızası alınmadan pekâlâ jandarma olur, jandarmadan sonra, polis görevlisi olabilir. Bunun aksine, jandarmaya ayrılanlardan bir kısmına rızası olmadan polis elbisesi giydirerek polis vazifesi yaptırmak, bâzıları için haksızlık olur. Meslek de bundan fay-

da görmez. O mesleke girmek istemiyenler olabilir. Zorla kimseye polis elbisesini giydirmek doğru değildir. Vatandaşa ıstırap verebilir. Bir nevi zor kullanmak olur bu yol.

Artık yedek subay olmadıkları için elimizde yılda 12 bin kişilik bir kaynak mevcuttur. Bu kaynaktan, bu tahsilli genç insan rezervinden istifade etmek istiyoruz. Geçen sene 12 bin kişi civarında olan bu kaynak, bu yıl artmıştır, gelecek yıl belki biraz daha artacaktır.

Ancak, bu kıymetli askerlik mükellefi 12 bin kişi, kara, deniz, hava ve jandarma kuvvetlerine belli bir kontenjan dâhilinde veriliyor. Lise mezunu vatandaşları paylaşıyorlar. Her birisine belli bir kontenjan düşüyor. Bu arada Jandarma Genel Kumandanlığına da 1 000 - 1 500 kişi veriliyor.

Şimdi İçişleri Bakanlığı diyor ki : Jandarma Genel Kumandanlığına verilen bu gençlerden ihtiyacım olan 300 nü de ben almak istiyorum.

Samimiyetle ifade edeyim ki, Millî Birlik Komitesi rejiminin aldığı kararların en isabetlisi yedek subay yapmadığı gençlere askerlik hizmetleri süresince köy öğretmenliği yaptırmasıdır. Tatbikattaki şikâyetler bir tarafa, bu en isabetli bir hareket olmuştur. Şimdi, bunu Marif Vekâleti böyle kullandı mı? Kullandı. Diğer kuvvetler kumandanlıkları da hisselerini aldılar. Her kuvvetin deniz, hava, kara kuvvetlerinin bu rezervden bir paya ihtiyacı vardır ve Jandarma Genel Kumandanlığı yoluyla da Dahiliye Vekâleti bu rezervden eline 1 000 - 1 500 civarında bir pay geçirmiş bulunuyor. Dahiliye Vekâleti bunu nasıl kullansın? En büyük ihtiyaç halinde bulunan bir bransa veriyor. Bize «Emniyet kadrom kötü; islahaya muhtaç, birçok yerlerde kadro boş olduğu için bir yerdeki memurumu alıp yerinden kaldıramıyorum, boşlukları dolduramıyorum. Ben de bu rezervden bu maksatla istifade edeceğim» diyor.

İlk konuşmalarında demiştim ki, «10 yıl içinde partizan idareden büyük zararlar görmüş ve bünyesinde derin zedelenmeler vücuda gelmiş olan bir müesseseye, rızası olmadan bir vatandaş getirmek ve o meslek vazifesini vermek doğru değildir. Bu yoldan radikal bir ıslahatı asla kabul edemiyorum.»

Şimdi aynı Ferda Güley olarak diyorum ki, o vatandaşın rızası istihlal edildiği takdirde,

bendeniz de askerliğini polis olarak yapmalarına taraftarım. İstekli olanlar, evvelâ askerlik hizmetlerini polis olarak yaparlar, hatta sonra muvaffak olurlarsa bu mesleke intisab edebilirler. Bu mesleke girenlere imkanlar sağlandığı taktirde, o zaman mesele değişmektedir. Şartlar değişmektedir. Memleketin şartlarına uygun bir statü vücut bulursa elbette gençlerden bu mesleki seçenler olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bugünkü gündemde, bu tasarıdan sonra 3201 sayılı Emniyet mensupları kadrolarının değiştirilmesi hakkında bir kanun tasarısı daha vardır. O tasarıyı, bu tasarı ile birlikte mütalâa etmek, her iki tasarıyı kül halinde değerlendirmek icabeder. Eğer bu iki tasarı ayrı bir şekilde düşünülürse, o zaman arkadaşlarımızın üzerinde durdukları birtakım tenakuzlar, intibaksızlıklar görülebilir. Ama, dediğim gibi, bunun arkasından 2301 sayılı Kanuna 3 geçici madde getiren bir tasarı daha gelmektedir. Dahiliye Vekili arkadaşım ile hususi bir konuşmamda, «Evet rıza şattır talebiniz doğrudur.» dediler. O halde mesele kalmamıştır. 20 senesini askerlikte geçirmiş bir arkadaşınız olarak bütün mesleklerin şerefli olduğunu, çöpçüsünden valisine, umum müdüründen Başkumandanına kadar şerefli olduğunu bilirim. Bulduğu yerlerde namuslu çalışmak, vazifelerini kanun ve nizamlar dairesinde görmek şartıyla çöpçü vatandaşı ile Devlet Başkanı Cemal Gürsel arasında kıl kadar fark tasavvur etmem. Aksi bir düşünce demokrasi için karınca kararınca savaş vermiş bir insana asla yakıştırılmaz. Binaenaleyh polis mesleğini hâkir görmek gibi haksız, isabetsiz ve seviyeli olmayan bir düşünce aklımın köşesinden geçmemiştir. Hele bizim memleketimizde, emniyet teşkilâtımız mensupları çokluk olarak bizimle beraber çileler, kahırlar çekmişlerdir. Ama meslekin radikal tedbirlerle ıslaha ihtiyacı bulunduğu da bir vakiydir.

Radikal tedbir nasıl olur? Böyle ek yollar dan olmaz, palyatif tedbirlerle olmaz; bunu, sebeplerine kadar giderek, sebebini tedavi etmek suretiyle ıslah etmek lâzımdır. Şimdiki alınan tedbir ise sebebi değil sadece neticeyi tedavi ediyor. Bununla beraber Dahiliye Vekâleti bu suretle eline 300 kişilik bir kalifiye ve üstelik istediği yerde kullanabileceği müteharrik bir kuvvet geçirmiş oluyor. Bu kuvveti ora-

dan oraya kaydırarak bünyesindeki işe yaramazları ve fenaları meslekten çıkarması ve kendi kendini tamir temesi mümkün olacaktır.

İşe bu zaviyeden baktığımız zaman, münakaşalar zati meseleye ışık tutmaktadır. Bu sebeple evvelce tasarının şiddetle aleyhinde bulunmuş olmama rağmen, şimdi vekilin rıza halini kabul etmesi ve bu açıklamalardan sonra, tasarının kabulü lehinde konuşuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, jandarmaya giren 1 000 - 1 500 kişinin çoğu, rızaları ile askerliklerini polis olarak yapmak istiyecelerdir.

Çünkü, bu kanun diyor ki, altı aylık fiili askerlik hizmetini dürüst, iyi bir şekilde yaparlarsa, ve bilâhara mesleke alınca polis vazifelerini görecek ehliyeti iktisabedenlerden meslekte kalmak isteyenlerin hizmetlerine, askerlik müddetleri de sayılacaktır.

Lise mezunu oldukları için büyük bir kısmı ilkokul mezunu olan bu teşkilât mensupları arasında, kısa zamanda temayüz etmeleri de çok mümkündür. Arzuları ile bu mesleke girmişlerdir, sokakta işlerine hemen hemen hiç yaramamakta olan tahsillerinin de faydasını görmüş olacaklar, kısa zamanda, temayüz edeceklerdir. Ve kanaatim odur ki % 99 buçuğu bu meslekte kalacaklardır. Hatta Polis Koleji ni başarı ile bitirdikleri takdirde dış memlekelelerde, Amerika'da tahsillerini tamamlayacaklar ve emniyet teşkilâtımızın en yüksek kademelerine kadar yükselmek imkânını bulacaklardır. Evet arzuları ile girdikleri bir meslekte, arzu ederlerse bütün bu söylediklerim mümkündür. Ama, arzu etmeyenler için tabiatıyla bu mümkün değildir.

Maaş meselesi, ne kadar maaş alacaklar? Umum Müdürden sordum, stajyer olarak vazifede buldukları sırada 431 - 461 lira arasında kendilerine maaş verilecektir. Bu para bugün memleketimizde yüksek tahsil yapmış gençlerin ilk aldıkları baremdir. Mesleki cazip hale getirmek, kalifiye eleman sağlamak, mesleki ıslah etmekten ne kastediyoruz? Bu tedbirler muvaffak olmadığı takdirde elbette günün şartlarına göre yeni bir kanun tasarısını düşünmek mümkündür. Dertlerini bildiğimiz için, Emniyet Umum Müdürlüğü teşkilâtına yararlı tedbir bulmak, kanaatimce, bu Mecliste vazifemizdir.

Objektif olarak bu tasarruun Yüksek Heyetinize reddedilmemesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. İçişleri Bakanı konuşmalarında ifade ettiler, «arzuları» ile kelimesi maddeye girecektir; maddede bu şekilde bir değişiklik yapılmasını isteyeceklerdir. O halde mesele halledilmiştir.

Bu emniyet teşkilâtımızı ıslah yolunda tam bir tedbir değildir. Fakat, tam tedbire giden yolda bir tedbirdir.

Muhterem arkadaşlarımdan bu tasarruun lehinde oylarını kullanmalarını rica ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — İçişleri Bakanı.

İÇİŞLERİ BAKANI NÂSİR ZEYTİNOĞLU — Çok muhterem arkadaşlarım, bugün görüşülmekte olan kanun tasarısı hakkında gerek lehte gerekse aleyhte pek çok fikirler serdedildi. Lehte konuşan arkadaşlara olduğu kadar aleyhte olan arkadaşlara da hakikaten canü gönülden teşekkür etmek isterim.

Meclisten geçen bir kanun tasarısı üzerinde bütün arkadaşların kafalarında mevcut en ufak istifhamları dahi kürsüden bildirmeleri, rey kullanacakları zaman hiçbir şekilde şüpheleri bulunmamaları, tam bir vicdani huzurla reylerini kullanabilmeleri için, her türlü fikrin bu Mecliste münakaşa edilmesi büyük bir önem taşır. Bilhassa Temsilciler Meclisi için değil yalnız İkinci Cumhuriyetin Anayasasını yapmak, aynı zamanda İkinci Cumhuriyetin parlamenter temayülleri, örf ve âdetlerini tesisini vazifesi de mevcuttur. Yüksek Meclisinizde kanun tasarıları üzerinde gösterilen bu hassasiyet, hakikaten bizim için şayanı memnuniyet ve istikbal için de bir teminatır. Binaenaleyh; her türlü lehte ve aleyhte konuşan arkadaşlara tekrar şükranlarımı arz ederim.

Efendim; müsaade ederseniz sizlere bugün emniyet teşkilâtının içinde bulunduğu vaziyet ve Dahiliye Vekâletinin şu iki kanun tasarısını sevk etmek mecburiyetinde bulunduğu halleri kısaca izah edeyim.

Efendim; Türkiye'mizde polis muntakasına dâhil, nüfus miktarı 13 muntaka dâhilinde 7 781 584 tür. Bunun haricinde kalan nüfus jandarma muntakasında mukim bulunmaktadır. Türkiye'de bir polis muntakasına bir polise 741 kişi düşmektedir. Halen kadromuzda vazife gören

polis miktarı 11 895 tir. Halen 3 097 polis memuru kadromuzda bulunduğu halde paralarını ödeyemeyecek durumdayız. Çünkü paramız olduğu, kadromuz bulunduğu halde münhal fazladır. Mevcut polisimizin tahsil durumları hakkında fikir verebilmek için, en yüksek kadrolar da dâhil olmak üzere, yüksek mektep mezunu 24 kişi, lise mezunu 584 kişi, orta mektep mezunu 3 479 kişi ve ilkokul mezunu miktarı ise 7 608 kişidir.

Muhakkak ki, muhterem pek çok hatibimizin işaret ettikleri gibi bu durum karşısında hakikaten Dahiliye Vekâletinin rasyonel tedbirler alması, emniyet ve asayişin daha iyi halledilebilmesi lâzımdır. Muhterem hatiplerin pek çoklarının buradaki izahlarına katılmamaya imkân yoktur. Ancak rasyonel ve katı tedbirlerle bu hal ıslah edilebilir. Fakat arkadaşlarım, Türkiye'de, bütün Türkiye'yi kapsayan bir polis teşkilâtı kurulması için asgari ve normal medeni ölçülere göre 50 bin polis memuruna ihtiyaç vardır. Tabii bunun bütçeye tahmin edeceği külfet kolaylıkla hesabedilebilir. Asıl mühim olan ise eleman meselesidir. Biz en modern kanun tasarılarını hazırlayıp, Yüksek Meclise getirsek ve tasvibedilip kanunlaşsa bile bu eleman nereden bulacağız? Eleman meselesi hakikaten çok mühimdir. Eleman bulmak bir senede, iki senede halledilecek mesele değildir. Uzun senelerden beri faaliyette bulunan Polis Kolejinde bu sene polis kısmını bitiren 30 - 40 kişidir. Demek ki, bizim lise mezunu kaynağımız senede 30 - 40 kişi olursa, bunun kaç senede ve ne şekilde telâfi edilebileceğinin tahmin edilmesi zor değildir. Bu şartlar altında mâlûmdur ki, rasyonel olarak hakikaten arzu edilen rantabl tedbirleri bugün için almaya imkân yoktur. Binaenaleyh, bu durum karşısında bir tedbir düşünebilir miyiz? İşte bizi bu yola sevk eden tamamen bu fikirdir. Esas itibariyle, ilk mevzu bu mesleki cazip bir hale getirmektir.

Efendim; Dahiliye Vekâleti olarak, ihtilâlden sonra bir prensip kararı ile ilkokul mezununu artık polislik vazifesine almamayı ve asgari tahsil seviyesinin ortaokul olmasını arzú etmiş ve bu karara varmış bulunmaktayız. Bunun için vekâletçe, Devlet radyosundan istifade edilerek mütaaddit ilânlar yapılmıştır. Bu, halk efkârına yayılmış ve hattâ Polis Radyosunda muhtelif skeçler tertibedilmiştir. Vekâlet bütün kazalara ve vilâyetlere tamim etmiştir. Polis teşkilâtına orta mektep mezunu çekebilmek için uğraşmıştır. Ni-

hayet iki tane müracaat yapılmıştır. Bu şekil tahtında bu müessesenin bir an evvel ıslah edilmesi için lâzım olan şartları hazırlamak da ne derece müşkülâtle karşı karşıya bulunduğumuzu arz etmek isterim. Binaenaleyh, önümüzde lise mezunlarından istifade imkânlarının mevcud olduğunu düşündük ve bunu M. M. Vekâletine teklif şeklinde bildirdik. Bu teklifimiz ve iç kanunumuz ile sadece lise mezunlarından alınmasını tesbit ettik. Bunların yedek subaylık hakları da, eskiden mezun olmuş ve müktesep hakkı bulunmuş olanlar hariç, yoktur. Bunlardan arzu edenlerin askerlikleri süresince polis olarak istihdam edilmelerini sağlamak için teklifte bulduk. 2,5 aylık etütten sonra Genelkurmay Başkanlığında yapılan toplantılarda ve görüşmelerde bize her isteyen arkadaşın polis olmasına imkân olduğu cevabını verdiler. Bu sebeple müdafaanın lise mezunu gençlere bizim kadar, belki de bizden daha fazla ihtiyacı vardır. Bilhassa teknik silâhlar kullanılmasında ihtiyaçları bulunduğu ifadesinden ve uzun münakaşa ve toplantılardan sonra âzami 300 kişi, verebileceklerini bildirdiler. Bunun 300 olmasının sebebi şudur : Millî Müdafaa her talebedeni bize verseydi, bütün lise mezunu gençlerimiz, polis olmayı tercih edeceklerdi. Çünkü biz askerî mükellefiyette olduğu gibi, kendilerini polis olmak için zorlamıyoruz. Mesleki cazip hale getirip onlara birçok imkânlar hazırlıyoruz. Teşkilât kanunu çıkarıp, iyi bir organizasyona tâbi tutarak ilerde Devlet idaresinde çok faydalı olacak kaliteli elemanlar yetiştirmek için bu yolu takibetmiş bulunuyoruz.

Bunları izah ettikten sonra, bilhassa şu nokta üzerinde durmak isterim : Katiyen, Dahiliye Vekâleti Emniyet Umum Müdürlüğü, gelmek istemiyen bir lise mezununu almıyacaktır. Kendi arzusu ile gelmek isteyen gençlere ise büyük ümit bağlıyoruz.

Biraz sonra bu mevzuun teknik taraflarını arz edeceğim.

Efendim; Ferda Güley arkadaşımız tarafından da işaret buyurulduğu gibi, bu kanun tasarılarının yalnız 1111 sayılı Kanun tasarısı olarak teknik bir yönü olması hakikaten arkadaşlarımızı yanıltabilir. Bu iki tadil tasarısıdır, birisi Askerlik Kanununun, birisi de hemen buna muvazi olarak 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun tadilidir. Bu ikisini bir kül olarak kabul etmek lâzımdır.

Hareket noktamız şu olmuştur : Lise mezunu olan arkadaşlar arasından talip olanlardan, kontenjanı aşmaması şartıyla, senede 300 kişiyi polislik görevine almak. Bunlara askerlik bakımından mecburi olan temel eğitimi vermek ve ondan sonra kendilerini büyük şehirlerde polis olarak iki sene müddetle istihdam etmek. Bu müddet sonunda kendileri askerliklerini yapmış olarak terhis edileceklerdir. Fakat, bunlardan emniyet teşkilâtından ayrılmak istemiyenler ayrılmıyacaklardır. Tabii bu müddet zarfında sicilli ve mesaisi Dahiliye Vekâletince memnuniyetle karşılananlar yine emniyet teşkilâtında kalabileceklerdir. Biraz evvel, Ferda Güley arkadaşımızın teferruatı ile izah ettiği gibi, geçen müddet memuriyetten sayılacaktır ve kendileri emniyet teşkilâtının malı olacaktır. Buna muvazi olarak Polis Enstitüsünün yüksek kısmına, Maarif Vekâletiyle yaptığımız müzakereler sonunda, yüksek mektep mahiyeti iktisabettirilecektir. Bundan sonra Polis Enstitüsünün yüksek kısmında iki sene okuyan lise mezunu arkadaş yüksek mektep statüsüne tâbi tutulacak, buna sahibolacaktır. Binaenaleyh, buradan mezun olacak arkadaşları kendileri arzu ederse biz Polis Enstitüsünde iki sene staja, eğitime tâbi tutacak ve bunların Emniyet Umum Müdürlüğüne kadar önlerini açacağız. Kendileri bu 6 aylık temel eğitimi bitirdikleri takdirde 437 - 461 liraya kadar maaş verilebilecektir. Bu, 10 senelik bir iştir. Biz, 10 senede ancak 3 bin lise mezunu talebe alabileceğiz. Bunları büyük şehirlerde istihdam edilebileceklerdir. Bunlar emniyetin hakiki stajını yapacaklardır, altı aylık eğitim onlara, bu imkânı verecektir. Kadromuzda fiilen çalışmış ve emniyet teşkilâtının ve polisin muhtelif tecrübelerini görmüş arkadaşlar, yine bizim Polis Enstitüsünün yüksek kısmına girip iki sene tahsil ettikten sonra, bugün medeni memleketlerde polisin iktisabedecebileceği en geniş ölçüde bilgi, meslekî tecrübe, ahlâk ve dürüstlikle meslek sahasına çıkacaklardır ve Emniyet Umum Müdürlüğüne kadar terfi etmeleri mümkün olacaktır.

Şunu tekrar arz edeyim : Biz lise mezununu zorla almıyacağız. Bu mesleki cazip hale getirip arzu edenler arasından alacağız. Bu kanun çıktıktan sonra kimse müracaat etmezse, kanun işlemeyecektir. Fakat kanaatimiz odur ki, bu kanun çıktıktan sonra istikbalini bu meslekte arıyan

lise mezunlarının büyük bir kısmının talebi ile karşılaçağız. Şimdiden bu kanunun çıkmasını bekleyen birçok lise mezunu arkadaş vardır.

Sonra arkadaşlarım, bu lise mezunları bize müracaat ettiği takdirde, «Efendim, ben askerlik vazifemi yapmak istemiyorum, enstitünün yüksek kısmına devam etmek istiyorum» diyenler de oraya alınacaktır. Binaenaleyh, burada ancak lise tahsilini bitirdikten sonra, şu veya bu sebeple askere gitmek mecburiyetinde olan insanlar yahut da hakikaten istikbalde Emniyet Umum Müdürlüğünde kalmayı isteyen şahıslar olacaktır. Bu hususta da bazı çalışmalarımız vardır. Bu iki kanundan sonra, tasvip buyurulduğu takdirde, bir de kadro kanunu gelecektir. Kolejin enstitü kısmının öğretmen kadrosunu takviye ettik. Bu tasarı Dahiliye Komisyonundan geçti, Yüksek huzurunuzda gelecektir. O da kanunlaştığı takdirde enstitüyü de hakikaten medeni memleketlerin bir polis enstitüsü şekline ifrağ etmek mümkün olacaktır.

Bu izahattan sonra kendiliğinden anlaşılır ki, kanun tasarısına encümence bir hususun, bir sarahatin eklenmesinde biz vekâlet olarak, Hükümet olarak hiçbir mahzur görmüyoruz. Bunun kanun metnine girmemiş olmasının sebebi, bizim bunu belki o kadar ayan beyan kabul etmiş olmamızdadır. Doğrudan doğruya söylemek bile bunun böyle olması lâzımgelir. Fakat, sarahaten kanuna girmesinin hiçbir mahzuru yoktur. Biz de bunu vekâlet ve Hükümet olarak ayrıca istirham etmekteyiz.

Efendim, umumi olarak yapılan konuşmalar da umumi mevzulara yani kanunun tümü üzerinde teknik olan mütalâalara müsaadenizle bendeniz cevap vermek istiyorum. Yalnız sorulan bazı suallere, diğer hatip arkadaşlar tarafından cevaplandırılmış olmalarına rağmen, kısa cevaplarımı arz edeyim.

Efendim, Oktay Eksi, ve Şahap Kitapçı arkadaşlarımız tarafından ifade olunduğu gibi, bu altı aylık temel eğitimin kâfi gelip gelmeyeceği hususu haklı endişelere yol açabilir. Polisliğin hakikaten ihtisas mevzuu olduğu biraz evvel verdiğim rakamla sarahaten belirtilmiştir. Kadromuzda 10 bin polisimiz var. Tatbikat bakımından âzami altı aylık kursa tâbi tutulduktan sonra mecburi polis görevine sevk edilmişlerdir. Binaenaleyh çok büyük bir ihtisas mevzuu olduğunu da zannetmiyorum. Lise mezunlarının,

altı aylık bir eğitimden sonra muvaffak olacağına inanıyorum. Zaten biz bugüne kadar tatbikatta aynı işi 6 ay eğitime tâbi tutarak ilk mektep mezunlarına yaptırıyoruz. Lise mezunları için 6 ay eğitim elbette kâfi gelecektir. Şayet bu kanun çıkmazsa, 3 200 münhal kadro bulunması dolayısıyla ve âmme hizmetinin iyi veya kötü görülmesi lüzumuna binaen biz bu münhal kadroları yine ilk mektep mezunları ile doldurmak mecburiyetindeyiz. Belki böylesi iyi olmayacaktır. Polis kadrosu müsaaidolan kazalarda dahi ancak 5 - 6 polis vardır. Hem de 5 - 6 polisi olan kaza teşkilâtları şanslı kazalardır.

Efendim, 300 kişilik bir eklemenin bir kıymet ifade edip etmeyeceği hususunda tereddütler oldu. Arkadaşlar, her sene 300 kişi alacağız. İnşallah mütaakıp senelerde bunun hakikaten iyi randıman verdiği görülürse ve asker olmak isteyen lise mezunu adedi artarsa, yine Millî Müdafaa ile anlaşma yaparak 500, 600, 1 000, 2 000 e çıkarılmasında bir mahzur yoktur. Bu şekilde inkişaf ederse kısa zamanda emniyet kadrosunda kalifiye eleman bulmaya imkân yoktur. Fakat, bu 300 rakamı da küçümsenecek bir rakam değildir. Muhterem hâtiplerin çoğu, ufak tefek de olsa, bazı jandarmanın karakollarında olan hâdiselerden şikâyette bulunuyorlar. Bunun en güzel tezahürü size sunduğumuz bu kanun teklifidir. Bu kanun teklifinde bahsedilen ve lise mezunu olan polisin halka çok daha iyi bir anlayışla hizmet edeceği ve kendisini iyi muamelelerle sevdireceği ve bu sevgi ve saygıya müstenit icrayı vazife edeceği hususu bizi bu yola sevk etmiştir. Binaenaleyh; şikâyette bulunan arkadaşlarımızın zannederim bu kanunun lehinde konuşmuş olduklarını kabul ediyorum. Bu 300 kişilik miktar az bir miktar değildir.

Şunu da arz edeyim ki, bu 300 kişinin kadroya alınması ancak 1962 senesinde mümkün olacaktır. Bu üçyüz memuru Ankara ve İstanbul'a birden sevk edebilecek değiliz. İki sene sonraki imkânıyla Emniyet Umum Müdürlüğü bu mahallin polis teşkilâtını güvenilebilir halde bulundurabilecektir. Çünkü 300 kişilik takviye, Emniyet Müdürlüğünce İstanbul'da bırakılması mahzurlu olan diğer bir kısım memurun oradan alınması ihtimalini zihinlerde uyandırabilir ve bu da onları çalışmaya mecbur eder. Bir defa 300 kişinin kadroya alınması imkânı hâsıl olursa, geri kalan kısmı, bir sene sonra geri

alınma ihtimaline binaen çalışacaktır. Bu 300 rakamı çok büyük bir rakam değildir. Bugün Türkiye'nin turizme dayanan bir memleket olduğuna göz önünde tutulursa bir turizm polisi ihtiyacı kendini gösterir. Bugün bu işi jandarmalarla görmek, karşılamak mecburiyetindedir. Bu turizm mevzuundaki çalışmalarımız netice vermemiştir.

Bu işleri jandarmaya gördürüyoruz derken onların polisten dün olduklarını söylemek istemedim. Ancak bazan bunlar ilkokul tahsili dahi yapmamış olabiliyorlar. O bakımdan arz ettim. Turistin karşısına biz ancak bunu çıkarıyoruz. Faraza bugün elimizde 300 kişi olsaydı biz bunları, turist polisi olarak görevlendirir ve geniş çapta istifade ederdik.

Efendim ben, umumi olan suallerden bilhassa ordu ile polis arasındaki münasebete temas eden hususlarda izahata girişmek istemiyorum. Zaten bu husus Millî Savunma ve Erkânî Harbiyede uzun uzun münakaşa edilmiştir. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin 211 sayılı Hizmet Kanununun 1 nci maddesinde, «Türk Silâhlı Kuvvetleri, Kara (jandarma dâhil) Deniz ve Hava Kuvvetleri subay, askerî memur, assubay, erbaş ve erleriyle askerî öğrencilerden teşekkül eden ve seferde ihtiyatlarla ikmal edilen ve kuruluşlarla teşkilâtı gösterilen Devlet kuvvetidir» diyor. Biz de bu arkadaşları ha jandarma olarak kullanmışız ha da polis olarak, arada fark yoktur, fonksiyonları aynıdır. Zira jandarma olsa da aynı hizmeti görecektir. Biz bunlara jandarmadan daha fazla avantaj tanıyarak biraz daha iyi hayat şartları temin etmek suretiyle bu mesleke bağlanmalarını temin etmeye çalışıyoruz. Zannetmem ki, bunlar arasında büyük doktrin farkları aramak bugün için lüzumlu ve faydalı olsun.

Sonra, İç Hizmet Kanununun 35 nci maddesinde «Silâhlı kuvvetlerin vazifesi; Türk yurdunu ve Anayasa ile tâyin edilmiş Türkiye Cumhuriyetini kollamak ve korumaktır.» diyor. Arkadaşlar, bir memleketin iç emniyeti ile dış emniyetini birbirinden çok kesin hudutlarla ayırmaya bilmem imkân var mı? Binaenaleyh; her zaman iç emniyette de İller İdaresi Kanununa göre bir vali sıkıştığı zaman emniyet için askere müracaat ediyor. Bilhassa tenkide uğrıyan esbabı mucibedeki bu sözler şu kasıtlı ortaya konulmuştur: Nasıl olsa, Allah korusun, polis teşkilâtı miktar ve kalite bakımından kâfi değilse,

bir harb vukuunda, bir seferberlik zamanında iç emniyetimizde boşluk bırakacaktır. Tabii yine ordu saflarından bir miktar er, subay, astsubay bu vazife ile tanzif edileceklerdir. Kaldı ki, emniyet teşkilâtı son safhasına kadar tecillidir. İç emniyeti temin eden bu uzuvlar zaten, son safhaya kadar tecilli vatandaşlardır. Cepheye de en son ihtimal ve müracaat edilecek bir kütle olarak sevk edilecektir. Bizim esbabı mucibeye bunu koymadan maksadımız budur. Bunda uzun uzun diğer sebepler aramak lüzumu yoktur. Bugün çok zaruri ihtiyaç karşısında kanun teklifleri getirdik. Bunların rasyonel olmadıklarını biliyoruz, bunlar meseleyi kökünden halletmez. İleride elbette bu mevzu halledilecektir. Jandarma ile polis tevhit edilecek, adli polis ayrılacak, hakiki trafik polisi ve adli polis teşkil edilecektir. Fakat bu, muhakkak ki, hem paraya ve hem de zamana ihtiyaç gösteren bir meseledir. Biz bugün bu parayı temin etmeye imkân olmadığı kanaatiyle bu kısımdan sarfınazar ettik. Fakat bu elimizdeki hakikaten bir fırsat olacaktır. Bugün için ve yakın bir istikbalde gayet faydalı neticeler vereceğine inanıyoruz. Gerek Umum Müdürlük ve gerek Dahiliye Vekâleti tarafından müşterek yapılan çalışmalar ile hakikaten memleket için hayırlı bir teşebbüs olacağı kanaatine vardık. Ve bu teşebbüs muhakkak ki, hem efkârı umumiyede, hem de belki dışarda çok müspet ve hayırlı karşılanacaktır.

Bu kanunun kabulü Emniyet Teşkilâtının ıslahı için ilk adım olacaktır. Tasviplerinizle bu hayırlı adımı atacağınızdan eminim.

Hürmetlerimle.

REMZİYE BATIRBAYGİL — Sayın Başkan, İçişleri Bakanından bir soru sormak istiyorum: Acaba kadın polislerimiz var mıdır? Varsa menseleri nedir ve şimdi kullanılmakta oldukları yer nereleridir?

İkincisi, turistik polislerden bahsettiler. Lise mezunu olan bayanlar için burada bir yer düşünebilir misiniz?

BASKAN — Efendim bunlar, mevzu ile ilgili değil. Ayrıca yazılı veya sözlü soru mevzuu.

İÇİŞLERİ BAKANI NASIR ZEYTİNOĞLU — Efendim, müsaade ederseniz kısaca arzı malûmat edeyim: Birinci mevzu çok tekniktir. Yanımda bu hususta doküman yoktur. Arzu ederlerse bu hususta yazılı malûmat veririm.

İkinci hususa gelince: Hakikaten hanımlarımızın, bilhassa kolejden mezun olup bir-iki lisan bilen hanımlarımızın turist polisi olarak vazife görmelerini çok arzu ediyoruz. Onlara maddi imkânlar sağlamak için, refah temin etmek için kanunları zorladık, hattâ fazlası ile zorladık, fakat kolej mezunu, hattâ lisan bilmiyen lise mezunu bayanın bize gelmesi için maddi refahı sağlayamadık. Ama bugün bizim şartlarımızla bu mesleke hanım polis olarak müracaat edecekler varsa bunları memnuniyetle kabul etmeye hazırız. Bilhassa kendilerini turizm sahasında kullanmak gaye ve şartıyla. Hürmetlerimle.

REMZİYE BATIRBAYGİL — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Oktay Ekşi.

OKTAY EKŞİ — Peşinen arz edeyim ki, bu saatte gayet kısa olarak mâruzatta bulunacağım.

Önce Mehmet Hazer Beyefendiye tek kelime ile arzı cevap edeyim. Bendeniz kanaatimde ısrar etmekteyim. Âmme hizmeti olarak polis mesleğini her zaman hürmetle anmaktayım. Ancak vatan hizmeti mefhumunun bizim dilimizde sadece askerliğe mahsus bir husus olduğunu düşünmek gerekir. Ne zaman bir insana vatan hizmetini yaptın mı denince, bizde sadece askerlik hizmetini yaptın mı, diye sual sorulmuş olur. Eğer huzurunuzdaki tasarı kabul edilirse bundan böyle vatan hizmetini yaptınız mı? diye sorulunca polislik de yaptınız mı mânasını çıkarmak icabedecektir.

Polislik mesleğini kötülemeyi katiyen tasavvur edenlerden olmadığımı tekrar tekrar ifade edeyim. Tatbikattaki hataları tenkidetmek bütün üyelerin tabii hakkı olduğuna göre, bizim de üzerinde kullandığımızı kabul etmek gerekir.

Meselenin asıl ehemmiyetli noktası üzerinde duracağım : Maksat ordunun, iç güvenlik işlerine mümkün mertebe karıştırılmamasıdır. Yıllardır üzerinde dürülan bir konu vardır. Tenkidi zabıta konusu, gönül ister ki, bu proje gerçekleşsin. Şimdi bunu gerçekleştirmek veya bu yönde tedbir alması dururken askerden polis yapmak. Gelecek hükümetlerin yollarına engeller yığılmaktan ibaret olacaktır.

Son olarak Vekil Beyefendi bunun geçici bir tedbir olduğunu ifade etmiş olmasına rağmen daha sonra gelecek yıllarda daha fazla gencin asker olunca polis olmaya istekli olacağını ifade buyurdular. Zannedersenem tezat teşekkül etti. Tavzih buyururlarsa memnun olacağız.

Bendeniz polis meslekine intisabeden bir gencin aynen askerlik gibi vatan hizmeti görmüş sayılabileceğine, onunla bir tutulabileceğine ihtimal veremiyorum. Askerlikle polisliğin eşit tutulmasına imkân olmadığı kanaatindeyim. Teşekkür ederim...

BAŞKAN — Tasarının tümü üzerinde daha 7 - 8 arkadaşımız söz istemiş bulunuyor. Vakit gecikmiştir. Öğleden sonra saat 15,00 te toplanmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanış saati : 12,25

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İbrahim Senil

KÂTIPLER : Oktay Ekşi, Şahap Kitapçı

BAŞKAN — Oturumu açıyorum. Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Görüşme için yeter sayı var-

dır. Gündemin birinci satırında yazılı maddeler üzerindeki müzakerelere devam ediyoruz.

BAŞKAN — Muammer Aksoy.

MUAMMER AKSOY — Muhterem arkadaş-

lar, ben öğleden önce, sayın İçişleri Bakanı konuşmadan söz istemiştim. Bu sebeple konuşmalarım şimdi daha kısa olacaktır.

Kanaatimce münakaşaların merkezi sikleti, bu hizmete gönüllü olarak girmek veya zorla kabul olunmak noktasında toplanmaktadır. Eğer, öğleden önce bâzı hâtip arkadaşların müdafaa ettiği gibi, polis hizmetine ayrılmayı, bu hizmet geçici de olsa, ilgili şahsın isteğine bırakmış olmasaydık, böyle bir hüküm Anayasanın 42 nci maddesine aykırı sayılabilirdi. Fakat böyle bir hizmet, ilgilinin kendi ihtiyarına bırakıldığı için, mesele değişmiştir. Ancak bir iki noktaya, yine de bir iki cümle ile temas etmek istiyorum :

Bâzı arkadaşların izah tarzını, Anayasanın 42 nci maddesine ileride verilecek mânâ bakımından tehlikeli buluyorum. Ferdin ihtiyarı dışında bir hizmet görmesinin bahis konusu olduğu bütün halleri, Anayasaya aykırı sayamayız. Zira 42 nci maddenin hükmü açıktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 4 ncu maddesine uygun olarak, «Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği olan beden veya fikir çalışmalarının, şekil ve şartları demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir.» deniyor. Özel şartlardan ötürü, bâzı hizmetlerde vatandaşların kendi iradeleri dışında, çalışmaları bahis konusu olabilir. Bu çalışma zorunluğu, Anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı değildir. Ama memleket ihtiyaçlarının bunu zorunlu kılması şarttır.

Müsaade ederseniz bir temennimi de arz edeyim: Bu memlekette en başta gelen dâva, muhakkak surette halledilmesi lâzımgelen dâva, cehaleti gidermedir. İşte memleketimizdeki bu özel durumdan, yani dâvanın memleket için arz ettiği olağanüstü önemden ötürü, cehaletle mücadele alanında bir mükellefiyet yükletilmesi, vatandaşlık ödevi niteliği arz eder mükellefiyetler arasına girer. Köylerde veya başka yerlerde öğretmenlik vazifesini karşılamak için, şimdi olduğu gibi sadece geçici olarak değil, askerlik vazifesini ileride de bu suretle ifa etme esası kabul edilmiş olsa, bunun Anayasanın ne ruhuna ve ne de lâfzına aykırı olmayacağını memnuniyetle kaydetmek isterim. Son zamanlarda hukuk ve fikir alanında en büyük icadımız diyebileceğim bu mükemmel buluştan

faydalanırken - benim anladığıma göre - geçici mahiyette olan 92 sayılı Kanunun ikinci maddesindeki hükmü, bundan sonra devamlı olarak kabul edersek, pek iyi etmiş oluruz. Yani yüksek mektep mezunu olmıyan fakat eskiden yedek subay olma hakkına sahip bulunan lise mezunları, bu memleketin irfan ordusunda, bu memleketin cehaletle savaş ordusuna katılsın, bütün temennimiz budur. Zannetmem ki, gayet mahdut sayıda bâzı gençlerimizin polis hizmetine gönüllü olarak alınabilmesinde bir mahzur mütalâa edilebilsin. İçişleri Bakanının öğleden önceki konuşmaları sırasında yaptığı tadil teklifinden sonra, meselenin mahiyeti değişmiş ve kanun prensip itibariyle kabul edilir hale gelmiştir.

Bu arada birkaç cümle ile de zabitanın ihtiyacına işaret etmek isterim. Dünyanın hiçbir demokrasisinde zabitanın tahsil seviyesinin, - kullanacağım kelimeler kötü mânâda telâkki edilmesin - bizdeki gibi olabileceğini asla sanmıyorum. Polisimiz, canilerle mücadele hususunda, Avrupanın ileri gitmiş memleketleriyle belki boy ölçüşebilir. Zabıtamızdan, fedakârlık, yönünden, cesaret yönünden, kabiliyet yönünden iftiharla bahsedebiliriz. Fakat bilgi bakımından karakollarımızın durumu, Batı aleminde çok farklıdır.

Binaenaleyh, İçişleri Bakanının öğleden evvelki konuşmalarına bütün kalbimle iştirak ediyorum. Biz, zabitanın, gerek bilgi, gerek kültür alanında ileri bir seviyeye yükselmesini arzu etmekteyiz. Huzurunuzdaki teklif, bu istikemette bir adımı teşkil etmektedir. Ancak, gönüllü olarak intisabetme noktasında hassasiyetle durmak gerekir.

Sözlerimi hülâsa edecek olursam: «Gönüllü olma» kaydı şarttır. Yalnız, bu kaydı ihtiva eden teklif, henüz ortadadır. Komisyonun iştirak edip etmiyeceği henüz belli değil. Kanunda, «gönüllü olarak intisabetme» kaydı bulunmadığı takdirde, Anayasanın 42 nci maddesine ve diğer hükümlerinin ruhuna aykırı bir durum hâsıl olacağı şüphesizdir.

Bu değişiklik yapılırsa, hükmün Anayasaya aykırı tarafı kalmaz. Hattâ bir ihtiyaca cevap vereceğinden, kanunun, bu tadil ile kabulünü ben de istirham ederim. Ancak 92 sayılı Kanunun geçici olarak çıkarılmış olmasına gönlümüz razı olmamaktadır. Bu 300 polis

dışında kalacak olan lise mezunu vatandaşların, gelecekte de irfan ordusunda kullanılması, yani memleketimizin en büyük dâvası olan cehaletle mücadele alanında kullanılması pek yerinde olacaktır. (Alkışlar)

BAŞKAN — Komisyon söz istiyor mu?

KOMİSYON BAŞKANI DANIŞ YURDAKUL — Muhterem arkadaşlarım, bu kanun münasebetiyle görgü ve mütalâalarını bildiren arkadaşların aşağı - yukarı hepsi zabitanın kemiyet ve keyfiyet bakımından kifayetsizliğinden bahsettiler. Hakikaten kemiyet bakımından zabitanız müsait kadrolara malik olduğu, bütçede de tahsisatı bulunduğu halde sırf tâlip olmadığı için üç bine yakın münhal doldurulamamaktadır. Bu münhalleri kemiyet bakımından doldurmak zabita noktasından birinci vazife olduğu halde sırf tâlip bulunmaması yüzünden, bütün teşebbüslere rağmen münhalin doldurulmasının mümkün olmadığı ifade edildi. «Orta mektep mezunlarından ancak 8 - 10 arkadaş tâlib oluyor, bu da normal olarak açılan münhalleri ancak karşılayabiliyor. İki bin küsur münhalin toptan doldurulmasına imkân hâsıl olmuyor.» diye ifade buyurdular. Kemiyet bakımından boşluğun doldurulması için Hükümetin getirdiği bu tasarı hakikaten sadraşifa verecek bir mahiyet arz ediyor. Keyfiyet bakımından da bâzı tenkidlere mâruz kaldığına göre, bu mevzuda tenkid, yapan arkadaşlarımız «Bu meslek cazip hale getirilsin, rağbet artırılsın.» buyurdular. Bu tasarı kanaatimce bu hususları sağlıyor. Yeni gelecek lise mezunu arkadaşlar, evvelâ polis stajiyeri olarak maaş alacaklar, buradaki hizmetleri memuriyette geçmiş gibi sayılacaktır. Ondan sonra meslekte kalmayı arzu ederlerse, bu meslekin en yüksek derecesine çıkarılmayı sağlayacak şekilde tahsil imkânları temin olunacaktır. Her halde en yüksek derecede maaş almaya imkân sağlamak suretiyle bu meslek cazip bir hale getirilmiş oluyor. Bu durum karşısında da lise mezunu gençlerin bu mesleke itibar edecekleri gayet tabiidir.

Bâzı sayın arkadaşlarım, jandarma sınıfına tefrik edilenlerin polislikte kalmalarının doğru olmadığını ifade buyurdular. Bugün halen polis görevlisi olan jandarmalar bu vazifede çalışmaktadır. Fakat iki başlı bir mercie bağlı oldukları için kendilerinden kâfi derecede

randıman alınması imkânını göremiyorum. Bütün bunlar konuşuldu. Üzerinde daha fazla durulmasına lüzum görmüyoruz. Biz komisyon olarak Genelkurmayın bu mevzudaki anlayışını şükranla karşıladık.

Arkadaşların birçoğu bu «rıza» üzerinde duruyor, komisyonda da mevzuubahs oldu. Biraz evvel verdiğimiz takrirle bir tadil getiriyoruz. Bunun için endişe buyurmamanızı rica ederim.

Sonra arkadaşlar, bu kanun neşredildikten sonra iki Bakanlık aralarında hazırlıklarını yapacaklar, gereken talimatnameyi çıkaracaklardır. Bu suretle bunu en faydalı ve maksada en uygun bir şekilde yürüteceklerdir.

Bu arada bir noktayı daha ifade etmek isterim : Bu arkadaşlar üniformalı olarak vazife göreceklere. Yine teminat vardır. Endişeniz varsa izale olunsun diye arz edeyim. Bu miktarı âzami 300 olarak tahdidetmiş bulunuyoruz. İyi netice vermezse, bu miktar âzami olduğuna göre, bu miktar Millî Savunma ve yahut Genelkurmay Başkanlığı tarafından asgari hadlere indirilebilir, bu, mümkündür. İyi netice vermediği takdirde 300 yerine 10 veriyor diyebilir. Vaziyet tenevvür etmiş olduğundan müspet oy vermenizi rica ederim. Takdir Yüksek Heyetinizindir. (Alkışlar)

OKTAY EKŞİ — Bir sual soracağım.

BAŞKAN — Buyurun.

OKTAY EKŞİ — Efendim, polis hizmetine ayrılacak olanların tâbi olacakları husus, Emniyet Teşkilâtı Kanunu mudur, yoksa askerî kanunlar mıdır?

KOMİSYON BAŞKANI DANIŞ YURDAKUL — Emniyet teşkilâtına ait kanunlardır.

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini okutuyorum. Yalnız son söz üyenin olduğu için sıradaki üye arkadaşımızdan birine söz veriyorum. Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Necip Bilge (Yok), Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Şahap Kitapçı.

ŞAHAP KİTAPÇI — Çok muhterem arkadaşlarım, bu kanun hakkında aleyhte olan fikrimi hâlâ muhafaza ediyorum. Bu memlekette askerlik her vatandaşın muhakkak surette yap-

maya mecbur olduğu, iftihar duyduğu büyük vatan hizmetidir. Bunu er olarak yapar veya tahsil derecesine göre yedek subay olarak yapar. Ve bu yedek subaylık mevcut mevzuata göre yüksek tahsil yapanlarla lise veya lise muadili tahsil yapmış olanlar tarafından ifa olunur. Ancak bunlar millî vazifelerini yedek subay olarak yaparlar. Bundan ancak vatanını sevmiyenler kaçabilir. Bizler, aldığımız vatani terbiye ile bundan kaçmamışız ve hepimiz askerlik hâtıralarımızda iftihar eden insanlarız. Şimdi lise ve muadili tahsil yapan gençleri yedek subay yapmamak kararı verildikten sonra elimizdeki liseyi bitirmiş sınıf üzerine tasarruf gibi bir mevzu ile karşı karşıyayız. Bu hususta maarifin büyük ihtiyacı vardır. Buna canü gönülden katıldık, fakat bu tasarıya canü gönülden katılmama fikrini muhafaza ediyorum. İki orta mektep mezunu talibolmuş, diyorlar, lise mezunu hiç talibolmamıştır. Sayın Bakanım, aynı maaş, aynı terfi varken elbetteki orta mektep ve lise mezunları talibolmazlar. Millî vazifeye geldiği zaman polis yaparsın.

VASFİ GERGER — Sen de gelme...

ŞAHAP KİTAPÇI (Devamla) — Hukuki cephesini tâyin etmek ve kararları ona göre vermek lâzımdır. Niçin vatani hizmetini ifaya geldiği zaman faydalanıyorsun? O bir tarafta 500 kişi talibolduğunda 300 ünü seçeceksin, gerisini bırakacaksın. O zaman ne olacak? Camı pahasına kendisine emanet edilen bir hizmet dolayısıyla, ona para kokusu, maaş alma imkânı getirilmekle, mukaddes vazifesine, bir parça gölge düşürülmüş olacaktır. 300 lise mezunu gençle boş kadrolar dodurulacak. Meselâ, Deniz Kuvvetleri Komandanlığı emrine verilmiş olan gençler yarın, iş hatlarda çalıştırılrsa gemi adamı bulunamıyor, sizlere şu şu mükellefiyetler ve şu şu imkânlar sağlıyacağız, Yüksek Denizcilik Okuluna girme hakkı vereceğiz, demek suretiyle belki gençleri buralarda çalıştırmak mümkün olacaktır. Böylece eskiden olduğu gibi Medreseye gidenler nasıl askerlikten kurtuluyor idiyse, bu hizmetlerde çalıştırılacak gençler de askerlik hizmetinden uzaklaştırılmış oluyor. Yani kanunla askerlik vazifesi yaptırılmamış olunuyor. Zaten meselenin bütün inceliği buradadır. Bir kimseyi bu vazifeden alıkoymak hususunda bu Meclisin yetkisi bulunmadığını Türk vatandaşı olarak bu vatanın hak ve nimetlerinden faydalandığımız nis-

bette askerliği de tam bir şekilde yapmamız gerektiğini, onun çok şerefli elbisesini giymiş olmakla iftihar eden bir kimse olarak, ifade etmek isterim. Bugün 300, yarın 500, Sanayi Bakanlığının getirdiği bir teklifle belki daha birkaç misli insanı, bu şerefli vatan hizmeti olan askerliği yapmak ödevinden hangi hakla alıkoymabiliriz? Yarın böyle durumlarla karşı karşıya kalmamız mümkündür. Bilhassa reylerinizi verirken bu noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum.

Nihayet arkadaşlar, bu muvakkat bir devredir, eskiden yerleşmiş kadro ile bunu geliştireceğiz? Doğrusu anlamakta güçlük çekiyorum. Lise mezunları bugünkü mevzuat muvacehesinde gelse bile, ancak şu şekilde gelir; falan dağda askerliğini yapacağıma, falan hudut boyunda askerliğini yapacağıma falan karakolda çalışır, 400 lira maaş alır, kasabada yaşarım düşüncesiyle gelebilir. Askerlik çağına gelmiş ve askere çağrılmak üzere olan köylülerden bir kısmının jandarma olabilmek için nasıl aracı koyduklarını pekâlâ bilirsiniz. Bunun gibi bir hava yaratılmasına sebebiyet vermiyelim. Bunun yanında polislik gibi üzerinde çok dikkatli olduğumuz bu mevzuun gelip geçici bir meslek telâkkisine yol açmıyalım. Ve aylık almayı düşünen bir zümre yaratmıyalım. Bu durum da bir ahenksizlik yaratacaktır. Bu bakımdan kullanılacak beyaz reylerin müspet çıkmıyacağı kanaatindeyim. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler kâfi olduğundan kifayetin reye arzını rica ederiz.

Yavuz Feyzioğlu Süleyman Bilgen
Salâhattin Tandal Zeki Baltacıoğlu
Abdurrahman Altuğ

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanunun tümü üzerinde vuzuh elde edilmiştir.

Müzakerelerin kifayeti hususunun oya konulmasını arz ve teklif ederiz.

Nef'i Demirlioğlu Fikret Pamir

BAŞKAN — Mehmet Özbay, Kifayet aleyhinde.

MEHMET ÖZBAY — Muhterem arkadaşlarım, dünden itibaren ehemmiyetli bir kanunu müzakere ediyoruz.

Aziz arkadaşlarım, Sayın Dahiliye Vekili meseleyi ariz ve amik izah edinceye kadar hakikaten şu kanun tasarısı esbabı mucibeden mahrum bir vaziyette idi. Aynı kanunun gerekçesinde, aynı komisyon raporunda geniş bir mucip sebep bulunuyordu. Ancak Dahiliye Vekilinin konuşmasından sonra emniyet teşkilâtımızın içinde bulunduğu ahvali ve şu kanunla alınacak tedbirlerle emniyet teşkilâtında neler yapılacağını öğrenmiş bulunuyoruz. Buna rağmen daha birçok noktalar karanlıkta kalmıştır. Halen yedek subayların öğretmenliği hakkındaki 97 sayılı Kanun Millî Eğitim Komisyonunda incelenmekte ve kanunun 1972 senesine kadar uzatılması için yapılmış teklif görüşülmektedir. Bununla ilgili olarak bu kanunda da bazı müphem hususlar vardır. Müzakereye devam edilmesi hususunda istirhamda bulunuyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Yeterlik kabul edilmiş. Bu suretle tasarının tümü üzerindeki görüşme bitmiştir.

Maddelere geçilmesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

(Birinci maddeyi okutuyorum.

1111 sayılı Askerlik Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

Madde 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

«Geçici madde — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 10 sene içinde son yoklamalarda sağlam olarak askerliklerine karar verilenlerden jandarma hizmetine tefrik edilecek sivil lise mezunlarından her yıl âzami 300 e kadarı altı aylık askerlik eğitiminden sonra üniformalı polis olarak kullanılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilirler.

Polis hizmeti ile birlikte jandarmaya mahsus askerlik müddetini tamamlayanlar muvazzaf askerlik hizmetlerini yapmış sayılarak Askerlik Kanunu hükümlerine göre terhis olunurlar. Bunlardan polis hizmetlerinin devami sırasında uygunsuz hallerinden ve disiplinsizliklerinden dolayı polis görevine yaramıyacıkları anlaşılanlar geri kalan askerlik hizmetlerini er olarak tamamlamak üzere jandarma kıtalarına sevk olunurlar.»

BAŞKAN — Bu madde hakkında komisyon tarafından verilmiş bir önerge vardır, onu okutuyorum.

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Müzakere edilmekte olan 1111 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan tasarının geçici maddesinin lise mezunlarından sonra (Rızaları alınmak şartıyla) kelimelerinin ilâve olunmasını arz ve teklif ederiz.

İçişleri Komisyonu Başkanı

Sözcü

Daniş Yurdakul

Şevket Asbuzoğlu

BAŞKAN — Kaludi Laskari.

KALUDI LASKARİ — Muhterem arkadaşlar, bu tasarının mühim bir ihtiyaca cevap verdiği kanaatindeyim. Bu tasarıda deniliyor ki, askere giden ve altı aylık askerliğini yapan lise mezunlarından isteyenler polis vazifesine girebilir. Bütün vatandaşlar Devlet ve Hükümet hakkındaki birinci notunu yalnız polis ve jandarmayla karşıkârşya geldiklerinde takdir ederler ve ona göre notlarını verirler. Devletin ve Hükümetin ıeraatı hakkında iyi ve fena notlar yine bu karakollar içerisinde görülür. Bütün kanunlarımız, bilhassa son defa kabul ettiğimiz Anayasanın memleketimizde yerleşip yerleşmediğinin, ruhunun bu memlekete intibak edip etmediğinin notu dahi bu karakollarda verilecektir.

Arkadaşlar, bir kısım arkadaşlarım karakollarda dayak atıldığını, polislerin vazife esnasında bazı vatandaşlara eza ve cefa yaptıklarını beyan ettiler. Durum bu şekilde olsa bile bugün Dahiliye Vekili arkadaşımızın bu tasarımı Meclise getirmiş olmasından dolayı kendisini tebrik etmek lâzımdır. Tasarı kabul edildikte lise mezunu olan gençler altı aylık askerlik yaptıktan sonra, isteyen polisliğe intisabederse, karakollarımız ve bilhassa şehirlerimizdeki karakollarımız genç ve kültürlü üçyüz gence kavuşmuş olacaktır. Ve askerlik devresinin sonunda isterse bu meslekte kalır, istemezse tabiatıyla mecburi hizmet olmadığına göre ayrılır.

Bütün Devlet dairelerinde memurların kültür seviyesi üzerinde titizlikle durmaya mecbur olduğumuz bu devrede zabıta kuvvetlerimiz hakkında da tedbirler alınması lâzımgelir kanaatindeyim. Bugün kültürlü gençlerimizin girmemesi esasen mucibi sualdir.

Bu mesleki bu gençlerle doldurabileceksek

ve gençlerimize bu mesleki sevdirebileceksek, birçok gençlerimiz bu mesleki tercih edecekler ve bu sebeple de, sözlerimin başında arz ettiğim gibi, memleketimizin vechesi değişmiş olacaktır.

Sayın arkadaşlar, dünyanın hiçbir yerinde anayasa vatandaşın elinde olarak gezilip okunmaz. Anayasa ruhu karakollarda polislerin ve memurların vatandaşları karşılama şekil ve suretinde belli olur.

Bu arada şu ciheti de söylemeden geçemiyeceğim : Karakollarda maalesef tokatlama ve dayak vardır. Meşhur tokatlamalar vardır ki tarihe bile geçmiştir. Hazreti İsa'ya bile tokat atılmıştır. Bunu yapan insanlar cahil kimselerdir. Onun için bu tasarımı kabul edelim. Bu tasarımı kabul edecek olursak, Anayasamızın en büyük teminatını kurmuş, en büyük temel duvarının birinci taşını koymuş oluruz. (Alkışlar)

BAŞKAN — Mehmet Özbay.

MEHMET ÖZBAY — Aziz arkadaşlarım, ben umumi olarak kanunun tamamen aleyhinde değilim. Maddede bazı noksanlıklar vardır. Demin arz ettiğim, Millî Eğitim Komisyonunda bir tasarı vardır. 97 sayılı Kanuna göre yapılan muamelenin lise mezunu askere alınacakların 1972 ye kadar alınmaları şeklinde bir tekliftir. Yani lise mezunu asker olacak yedek subay öğretmenlerin 1972 ye kadar alınmalarının devamına dair bir teklif var. Hükümetin bu tekliften haberi olması lazımdır.

İkincisi; arkadaşlar (rıza) dan bahsediliyor. Şu maddeye göre rıza vardır diyemeyiz. Biz vatandaş jandarma eri olarak vazife görmekle polis müdürü olarak vazifesini görmesi arasında bir seçimle başbaba bırakıyoruz. Bunda da tamamen rıza vardır denemez.

Diğer bir nokta : Millî Eğitim Komisyonundaki tasarı Meclise intikal edip kanunlaştığı zaman yedek subay öğretmenlerle, polis vazifesi görececek gençlerin yine bir seçim yapmak zorunda olacakları aşikârdır.

Şimdi biz vatandaş için jandarma neferliği ile polislik arasında mı yoksa yedek subay öğretmenlikle polis neferliği arasında mı rızayı kabul ediyoruz? Bunlar belli değildir. Hükümetin bu hususları tezekkür etmesi ve daha etraflı olarak bize getirmesi lazımdır. Birincisi bu.

İkincisi, şunu arz edeyim, Dahiliye Vekilinin izahatından sonra emniyet teşkilâtının bu surette de kuvvetlendirilmesine ben de kaani oldum. Ama, benim bu 300 e aklım ermiyor. Bu 300 dana fazla olmuyor mu? Yoksa Millî Müdafaa mı 300 den fazla vermiyor? Bunu tavih ederek hiç olmazsa maddeyi değiştirmek suretiyle bu gibi aksaklıklar giderilmelidir. Bir kere öğretmenler hakkındaki hüküm getirilen bir teklifte 10 sene olarak değiştiriliyor. (Son yoklamalarda sağlam olarak askerliğine karar verilmiş olan sivil lise mezunlarından altı aylık askerlik eğitimi yaptıktan sonra her yıl gönüllü olanlardan bir kısmı polis görevi ile görevlendirilir, bu miktarın tesbiti Millî Savunma ile İçişleri Bakanlığının o zamanki haleti ruhiyesine bırakılır.) denmesi lazımdır. Binaenaleyh 300 ün kâfi gelmeyeceğine inanıyorum. İçişleri Bakanlığı ihtiyacı nisbetinde alabilsin. Millî Savunma da vereceği kadar versin. Yani bu ihtiyacı aralarında tesbit etsinler. Sonra biz burada katî olarak zikrediyor ve «Bunlardan disiplin cezası alanlar, liyakatsiz olanlar kıtaya sevk edilecekler, askerliğini er olarak yapacaklardır.» diyoruz. Millî Eğitim Komisyonunda 97 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin tadili hakkında bir teklif vardır. 72 kadar yedek subay mezunu ile alâkâlıdır. Bu kabul edilirse o zaman jandarma neferi olarak mı çalıştırılacak yoksa yedek subay öğretmen olarak mı? O da ayrı bir mevzudur. Bu bakımdan bu maddeyi tekrar komisyona iade edelim, Millî Eğitim Komisyonunda bulunan tasarı ile karşılaştırsınlar, durumu iyice teemmül ettikten sonra buraya getirsinler. Hiç olmazsa bunu kabul etmenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı?.. Altan Öymen.

ALTAN ÖYMEN — Efendim, komisyonun ilâve olarak getirdiği ibarenin değiştirilmesi lazımdır. Komisyonun ilâve olarak getirdiği maddede, yedeksubay adayların rızası alınmak suretiyle jandarma sınıfına tefrik edileceği bildiriliyor. Burada rıza yerine istek asıl olmalıdır. Yedek subay adaylarından jandarma sınıfına ayrılmak isteyenlerin evvelâ adaylıklarını koymaları lazımdır. Burada rızaları dersek, insanın aklına başka bir sual geliyor, bu sorunun soruluşunda rıza başka bir şekilde tecelli edebilir. Bu bakımdan rızasının başka türlü tecelli etmesi halinde

tereddütlerin uyanması da mümkündür. Komisyonun getirdiği ibareyi bu şekilde değiştirmek üzere şimdi arkadaşlarımıza bir takdir takdim ediyor, kabulünü istirham ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Söz Bakanındır.

İÇİŞLERİ BAKANI NÂSİR ZEYTİNOĞLU — Efendim, huzurunuzu fazla işgal etmiyeceğim, kısaca arz edeceğim. Biz, 300 den fazla olmasını istedik. Ama Millî Müdafaa buna muvafakat etmedi. Bu âzami miktar olarak huzurunuzda arz edilmiştir. Malûmuâliniz lise mezunlarına ordu saflarında çok büyük ihtiyaç vardır. Bu sebeple âzami ancak 300 verebileceklerini beyan ettiler ve bu uzun tetkikten sonra varılmış bir rakamdır.

İkinci kısma gelince, bu arkadaşımızın temas ettiği nokta hakikaten doğrudur. Vaziyetin şu şekilde cereyan etmesi icabeder: Millî Savunma elindeki lise mezunlarından muayyen kontenjanları ayırıyor, şu kadar deniz, şu kadar hava, şu kadar kara ve şu kadar da jandarma diye. Bu arada poliste kullanılacak olanları jandarma kontenjanından alıp verecektir. Hakikaten arkadaşımızın temas ettiği nokta çok doğrudur. Jandarmaya verilenlerden 300 alıp, rıza almaya kalkarsak tefrikte belki o arkadaş menfi baskı altında kalabilir, halbuki doğrudan doğruya istiyen bize müracaat edecek biz bu müracaatlar arasında Millî Savunma ile antant kalacağız. Millî Savunma uygun göreceği miktarı jandarmaya devredecek, jandarmadan da biz alacağız. Bu sebeple arkadaşımızın verdiği takrire bendeniz de katılıyorum, rıza yerine istek durumu daha iyi tâyin etmiş olacaktır. (Alkışlar)

KENAN ESENGİR — Bir sual soracağım.

BAŞKAN — Buyurun.

KENAN ESENGİR — Disiplin riayet etmeyenlerin ceza göreceği ve orduya jandarma eri olarak iade edileceği bildiriliyor. Tatbik edilecek mevzuat askerî mevzuat mıdır, yoksa sivil mevzuat mıdır?

İÇİŞLERİ BAKANI NÂSİR ZEYTİNOĞLU — Elimizde bütün emniyet teşkilâtına tatbik edilmekte olan kanun ve nizamlar var. Polislikten ihraç etmek gibi bir durum hâsıl olduğu veya bir şahsın suhali görüldüğü takdirde, elimizdeki kanuna göre orduya iade edilecektir.

BAŞKAN — Orhan Köprülü.

ORHAN KÖPRÜLÜ — Efendim, 97 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesine göre yedek

subay öğretmenler teğmen olarak terhis edilirler. Halbuki bu kanunun geçici maddesine göre (Polis hizmeti alanlar askerî kanun hükümlerine göre terhis olunurlar.), denilmektedir. Öbür kanun pek yakında Meclis Umumi Heyetine gelecek ve süre on sene müddetle uzatılacaktır. Bu takdirde aynı vaziyette olan kimse-ler arasında bir tenazur hâsıl olmayacak, bunlar yedek subay öğretmen iseler teğmen olarak terhis edileceklerdir. Halbuki polis hizmeti görenlerle aralarında her hangi bir fark yoktur. Bunları da teğmen olarak terhis edecek misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANI NÂSİR ZEYTİNOĞLU (Devamla)— Bu kanun bugün huzurunuzdadır. İnşallah tasvibinize mazhar olacaktır. Bundan sonraki gelen kanun tasarısı görüşülürken kabul edilerek bir sistem içinde bunların vaziyeti de mütalâa edilebilir. (Bütün lise mezunları askerlik hizmetini hoca olarak yaptıktan sonra yedek subay olarak terhis edileceklerdir.), diye bir madde eklemek suretiyle bunun telâfisi mümkündür. Bugün bu arkadaşlar er olarak vatani hizmetini yapacaklar ve er olarak terhis edileceklerdir. Bu kanunu ilerdeki kanunlarla tenazura sokmaya imkân yoktur. Elbette bu hususta encümenler kurulacaktır. Bu hususta kanun Meclise sevk edildiği takdirde ahenk bu kanunla temin edilebilir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?... Yok. Madde hakkında verilmiş olan önergeleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Geçici maddenin birinci cümlesinin şu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«... Jandarma hizmetine tefrik edilecek sivil lise mezunlarından, her yıl âzami 300 e kadar istekleri üzerine ve istekliler fazla olursa imtihan yoluyla tefrik edilerek, altı aylık askerlik eğitiminden sonra üniformalı polis olarak kullanılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilirler.

İlhami Soysal

Oktay Ekşi

Altan Öymen

Yüksek Başkanlığa

Geçici maddedeki :

«Bunlardan polis hizmetlerinin devamı sırasında uygunsuz hallerinden ve disiplinsizliklerinden dolayı polis görevine yararıyacakları

anlaşılanlar, geri kalan askerlik hizmetlerini er olarak tamamlamak üzere jandarma kıtalarına sevk olunurlar.», cümlesinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İlhami Soysal Oktay Ekşi

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan maddenin istek ve terhisteki rütbe bakımından yeniden tetkiki gerektiğinden maddenin komisyona iadesi arz olunur.

Şahap Kitapçı

Yüksek Başkanlığa

Geçici maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 10 sene içinde son yoklamalarda sağlam olarak askerliklerine karar verilenlerden jandarma hizmetine tefrik edilecek sevil lise veya muadili mezunlarından rızaları olmak şartıyla en fazla 300 kadarı altı aylık askerlik eğitiminden sonra üniformalı polis olarak kullanılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilirler.

BAŞKAN — Okunan önergelerin en aykırısı, tasarının komisyona iadesine aidolanıdır. Şimdi bu önergeyi tekrar okuyoruz.

(Şahap Kitapçı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi dikkate almak istiyenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir önerge daha var, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Geçici maddenin birinci cümlesinin şu şekilde yazılmasını arz ve teklif ederim.

Dr. Mehmet Özbay

(Son yoklamalarda sağlam olarak askerliğine karar verilen sivil lise mezunlarından her yıl gönüllü olanlar 6 aylık askerlik eğitiminden sonra üniformalı polis olarak kullanılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilirler.)

Verilecek miktarı İçişleri ve Millî Müdafaa bakanlıkları tesbit ederler.

BAŞKAN — Efendim, Komisyonun tadil önergesini tekrar okutuyorum.

(Komisyonun tadil teklifi tekrar okundu.)

DANIŞ YURDAKUL — Efendim, buradaki (e) harfinin kaldırılması lâzım. «300 kadar» olarak düzeltilmesini istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Komisyonun okunan önergesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Dikkate alınmasını kabul edenler... (Anlaşılmalı sesleri)

ALTAN ÖYMEN — Söz rica ediyorum, bir yanlışlık var, komisyonun teklifinde. («Anlaşılmadı sesleri, tekrar okunsun.» sesleri)

BAŞKAN — O halde önce Mehmet Özbay'ın önergesini tekrar okutuyorum.

(Mehmet Özbay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu, efendim? Katılmıyor. Önergenin dikkate alınmasını yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Geçici madde hakkındaki önergeyi tekrar okutuyoruz.

(İlhami Soysal, Altan Öymen ve Oktay Ekşi'nin önergesi tekrar okundu.)

ALTAN ÖYMEN — Yanlış okundu. 300 kadar, olacak.

BAŞKAN — Tekrar okuyoruz, efendim.

(Altan Öymen, İlhami Soysal ve Oktay Ekşi'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergenin dikkate alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Maalesef, netice açıkça anlaşılma, efendim. («Hükümet katılıyor mu?» sesleri)

İÇİŞLERİ BAKANI NÂSİR ZEYTİNOĞLU — Katılmıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Önergenin dikkate alınmasını kabul edenler lütfen ayağa kalksın... Kabul etmiyenler... Kabul edilmedi.

Birinci fıkraya ait bir önerge var.

(Ferda Güley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON ADINA ŞEVKET ASBUZOĞLU — (Muadili olan) tâbirine katılmıyoruz.

BAŞKAN — Bu önergeyi dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Kabul edilmemiştir.

(Komisyonun teklifi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyonun teklif ettiği bu şeklin dikkate alınmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir. Şimdi maddenin ikinci fıkrasına taallük eden önergeyi okutuyorum.

(İlhami Soysal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası var mı?
KOMİSYON BAŞKANI DANIŞ YURDAKUL — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor, önerge-
nin dikkate alınmasını kabul edenler... Etmie-
yenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, verilen önergelerden komisyonun
önergesi tasvibinize iktiran etmiştir. Maddeyi
kabul edilen bu önergeye göre tashih ederek
okutuyorum.

KOMİSYON ADINA DANIŞ YURDAKUL
— (300 e kadar) deniliyor buradaki (e) kal-
kacaktır.

FERDA GÜLEY — 300 e kadar denince,
300 civarında demektir. Dil bakımından da
uygun değildir. En fazla 300 diyelim.

DANIŞ YURDAKUL — Âzami 300, demek
daha muvafık olur.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde tekrar
okutuyorum.

Madde 1. — 1111 sayılı Askerlik Kanunu-
na aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Geçici madde — Bu kanunun yayımı tari-
hinden itibaren 10 sene içinde son yoklamalar-
da sağlam olarak askerliklerine karar verilen-
lerden jandarma hizmetine tefrik edilecek sivil
lise mezunlarından rızaları alınmak şartıyla her
yıl âzami 300 kadarı altı aylık askerlik eğiti-
minden sonra üniformalı polis olarak kullanıl-
mak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine
verilir.

Polis hizmeti ile birlikte jandarmaya mah-
sus askerlik müddetini tamamlayanlar muvazzaf
askerlik hizmetlerini yapmış sayılarak Askerlik
Kanunu hükümlerine göre terhis olunurlar.
Bunlardan polis hizmetlerinin devamı sırasında
uygunsuz hallerinden ve disiplinsizliklerinden
dolayı polis görevine yaramıyacakları anlaşıl-
anlar geri kalan askerlik hizmetlerini er olarak
tamamlamak üzere jandarma kıtalarına sevk
olunurlar.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde, oyunza
sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Ka-
bul edilmiştir.

Tasarıya geçici ikinci madde olarak eklen-
mesi istenen bir husus hakkında teklif vardır.
Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki maddenin geçici 2 nci madde ola-
rak kabulünü arz ve teklif ederim.

Geçici madde 2. — Poliste vazife gördük-
leri takdirde hizmet ve vazifelerinden doğan
idari ve adli işlerden ötürü haklarında umumi
hükümler tatbik olunur.

Abdülkadir Okyay

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var
mı?

KOMİSYON BAŞKANI DANIŞ YURDA-
KUL — Bahsedilen husus 3201 sayılı Em-
niyet Umum Müdürlüğü Kanununda yapılacak
tâdilâtta vardır, biraz sonra huzuruza geti-
rilecektir. Buna lüzum yoktur.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Geçici
ikinci madde hakkındaki tavrini oyunza sunu-
yorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul
edilmemiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyor-
um. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edil-
miştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu
yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmie-
yenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının birinci müzakeresi bitmiştir.

ALTAN ÖYMEN — Usul hakkında söz isti-
yorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

ALTAN ÖYMEN — Komisyonun son anda
yaptığı değişiklik teklifinde bir yanlışlık oldu.
Bu yanlışlığı düzelttirmek için söz istemiştin.
Söz verilmedi. Şimdi efendim... («İkinci müza-
kerede konuşursun» sesleri)

BAŞKAN — Efendim, ikinci müzakerede
konuşmanız mümkündür, lütfen.

Şimdi gündemin ikinci maddesine geçiyor-
uz.

2. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanunu-
na geçici üç madde eklenmesine dair kanun ta-
sarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları
raporları (1/168) (1)

(1) 62 S. sayılı basmayazı tutanağın so-
nundadır.

BAŞKAN — Tasarının tümü üzerinde söz istiyen var mı?.. Yok. O halde maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okuyoruz.

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair kanun tasarısı

Madde 1. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir :

«Geçici madde 1. — Askerlik hizmetlerini Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde üniformalı polis olarak yapacak olan sivil lise mezunları, 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununda yazılı vasıf ve şartları haiz olanlar arasından seçilir; ve askerlik eğitimini başarı ile bitirdikleri takdirde polis memurlarına stajyer olarak tâyin olunurlar.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

«Geçici madde 2. — Bu suretle hizmete alınanlar Emniyet Teşkilâtı mensupları hakkındaki hükümlere tâbidirler.»

BAŞKAN — İkinci geçici maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

«Geçici madde 3. — Askerlik hizmetlerini emniyet teşkilâtında bitirenlerden meslekte kalmak isteyenler durumları uygun görüldüğü takdirde polis memurluklarına tâyin olunurlar. Bunların emniyet teşkilâtında geçen muvazzaf askerlik hizmetleri kıdem ve terfilerine sayılır.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kanunun tümü üzerinde söz istiyen yok. Birinci müzakeresi tamamlanmıştır efendim.

3. — *Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin*

değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/52) (1)

BAŞKAN — Bu tasarı Başbakanlığa taallük ediyor. Başvekil yardımcısı yoktur. Fakat Hükümet temsilcisi vardır. Komisyon lütfen yerini alsın. Tasarının tümü üstünde, buyurun.

CEMİL SAİT BARLAS — Bu kanunla Devlet Plânlama Dairesi icabı halinde yabancı firmalarla belli işlerin tetkiki için mukavele yapmak ve bu belli işleri bu firmalara teklif ettirmek salâhiyetini istemektedir. Benim şahsi kanaatime göre; bu kanunun acele olarak müzakeresinde fayda melhuz değildir. Plânlama Dairesinin seçimlerden sonra alacağı istikameti ve mevkiini ve bu plânlama dairesine ait ne gibi hususların plânlama dairesinde ne tarzda tetkik edileceğini bugün bilmiyoruz. Elde de müstacel bir iş yoktur. Acele olarak bu neden buraya sevk edilmiştir? Bu izah edilsin. Acele bir husus yoksa bu kanunun müzakeresinin normal devreye bırakılması uygun olur.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Komisyonla söz veriyorum.

KOMİSYON ADINA MUHİTTİN GÜRÜN — Efendim, Devlet Plânlama teşkilâtı hususi bir kanunla kurulmuştur. Bu kanunun 20 nci maddesinde : (Plânlama teşkilâtı, plân işleriyle ilgili olarak araştırma, etüt ve proje tetkiki gibi işleri yerli ve yabancı hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırabilir) denilmektedir.

Bu madde, bize verilen izahata göre, işletilememektedir. Sebebi de buradaki (mukavele) kelimesinin tatbikatında tereddüde düşülmesidir. İdareciler ve tatbikatçılar mukavelenin Eksiltme ve Artırma Kanun hükümleri dairesinde yapacağı mütalâasındadırlar. Halbuki Artırma ve Eksiltme Kanununun bu gibi işlere, bu işler fikri mesai olması bakımından, tatbiki mümkün değildir. Bu bakımdan bu etütler yaptırılmamaktadır. Sırf bu tereddüdü izale etmek ve madde hükmünü, plânlama tatbikat ve koordinasyonu mevzularındaki araştırmalara da teşmil etmek maksadiyle bu teklif yapılmıştır. Kurucu Meclis

(1) 64 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

sin mesai müddetinin az olması itibariyle de müstaceliyet teklif edilmiştir. Mesele bundan ibaretir.

BAŞKAN — Buyurun, Cemil Sait Barlas.

CEMİL SAİT BARLAS — Sayın Komisyon Başkanının verdiği izahat beni doyummuş değildir. Burada iki gün evvel, Ereğli Çelik Fabrikası mevzuu konuşulurken gördük ki, bu mesele Plânlama Dairesine uğramadan geçmiştir. Şimdi önümüze getirilen tasarıda, yabancı uzmanların çalıştırılması meselesi var. Tahsisat alınmış, ama tatbikatta işletilmeyormuş.

Benim görüşüme göre, Plânlama Dairesi fevkalâde faydalı bir teşekküldür. Başbakanlığa bağlı olan bir teşkilât olarak yürütülmektedir. Bâzı meselelerin, kadrolarında bulunmayan uzmanlara havale edilmesi gerekebilir. Ancak, yabancı uzmana havale edilip edilmeme meselesi Hükümetin müsaadesine bağlıdır. Bu gibi işleri, seçimden sonra gelecek iktidarlara bırakmak lâzımdır. İktidar partisinin görüşü ile işin Meclisten geçmesi icabedecektir. Plânlama Dairesi bir siyasi iktidarın görüşlerine göre plânlara hazırlıyacak bir dairedir. Onun görüş açısından iş yapması gerekecektir. Başka türlü olmaz.

Yabancı uzmanların kullanılması, 3460 sayılı Kanuna, Artırma ve Eksiltme Kanununa tâbi olmamalıymış. Önümüzdeki Meclis 15 ekimden sonra teşekkül edecektir. 15 Ekim tarihine kadar bu işin bir müstaceliyeti varsa bir iki misal gösterilsin. Yoksa bunu daha müstacel işlere bırakalım.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON ADINA ADNAN BAŞER — Devlet Plânlama Dairesi etüt işlerinde yapacağı mukavelelerin Artırma ve Eksiltme Kanununa tâbi olmamasını istiyor. Başka bir şey değil.

CEMİL SAİT BARLAS — Muayyen işlerin eşhasa etüt ettirilmesine diyeceğim yok. Ama firmalara yaptırılacaksa bunu kabul etmiyorum; Plânlama Dairesi varken.

Plânlama Dairesine havale etmişim, Plânlama Dairesi Başbakanlığa bağlı, Başbakan takdir hakkını kullanmış, yabancı firmaya vermişler. Böyle olmaz arkadaşlar. Bu Devletin esas fonksiyonuna taallük eder. Eşhas ise kendileriyle mutabıkım. Firmaya ise mutabık değilim, şimdi zamanı değildir.

BAŞKAN — Hükümet Temsilcisi bu hususta izahat vereceklerdir. Buyurun.

HÜKÜMET TEMSİLCİSİ ZİYA ERALP — Devlet Plânlama teşkilâtı kadrosu çok mahdut elemanlardan müteşekkildir. Fakat iştigal ettiği mevzular çok çeşitlidir. Bütün bu mevzular için mütehassıs eleman temini mümkün değildir. Bâzı ahvalde dışarıdan mütehassıs kimselere tetkik ettirmek zarureti hâsıl olmaktadır. Meselâ müşterek pazar mevzuu gibi işler...

BAŞKAN — Lütfen mikrofana yaklaşın, konuşmanız lâyikiyle duyulmuyor.

HÜKÜMET TEMSİLCİSİ ZİYA ERALP (Devamla) — İktisadi ve sosyal mevzular gibi geniş mevzular üzerinde kanunun tahmil ettiği vazifeleri bihakkın ifa edebilmek için, gayrikâfi olan kadro, bu çeşitli mevzularla iştigal etmek zorundadır. Bu kadar mahdut elemanların bu kadar çeşitli mevzularla ilgilenmesine madeten imkân yoktur. Teşkilâttaki elemanlar muayyen mesailerini yapmakla beraber, bâzı işleri dışarıdan mütehassıs kimselere tetkik ettirmek mecburiyetindeyiz. Tatbikat neticesinde, talep elâstikiyeti meselesi karşımıza çıktı. Milli gelirin inkısamı ile karşılaştık. Sonra, bir müşterek pazara girme konusu ortaya çıktı. Bu mevzulara dair yabancı mütehassıslara tetkikat yaptırmakta zorluk çekmeye başladık. Bütçeden ayrılan parayı kullanamadık, başka yollardan ödeme imkânı aramaya mecbur kaldık.

Plânlama teşkilâtında bâzı işler, muayyen kadrolara yaptırılmıyor. Muayyen olmıyan zamanda, ele gelen mevzuları, tetkik etmek üzere, ihtısas elemanlarını kullanmak icabediyor. İşte, bu şekilde, elemanları dışarıdan temin edebilmek maksadiyle teklifi yapmış bulunuyoruz.

BAŞKAN — Buyurun, Cemil Sait Barlas.

CEMİL SAİT BARLAS — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşlarımızın verdiği izahattan, verdiği misaller bakımından, benim görüşümün ne kadar haklı olduğu bir kere daha anlaşılıyor.

Dediler ki, müşterek pazar konusunu etüt ettirmemiz lâzım. Bunu bir ferde vermek suretiyle etüdünü yaptırıyoruz.

Benim şahsi görüşüme göre, verdikleri misal dikkate değer. Müşterek pazara girme meselesi, önce bir politika konusudur. Ondan sonra işin teknik yönü gelir. Politikayı idare edenlerin müşterek pazara girme kararından sonra işin tetkik safhası gelir. Bu kabinede görüşülür, bu işin tetkiki bir ferde mi, yoksa bir firmaya mı

yaptırılacak, karar verilir, ondan sonra bahis konusu olabilir.

Ben öğrenmek istiyorum : Müstacel bir şey var mı? Müstacel bir mesele ile karşı karşıya değilsek, bırakalım, sonraya. Normal şartlar altında konuşalım. Plânlama Dairesi ayrıca Anayasa ile de teminat altında olduğuna göre, gelecek siyasi partinin elini kolunu zaten bâzı hususlarda bağlamışken bir de bununla bağlamıyalım. Acele bir durum varsa yapalım. Ama yoksa bunu normal devreye bırakmakta fayda vardır. Bugünkü geçici Anayasamız karşısında siyasi partilerin görüşü belli olmadan bu maddenin şimdi burada müzakeresine şiddetle muhalifim. Her hangi bir mevzu zaten eşhasa mukavele ile bu artırma ve Eksiltme Kanunu dışında olarak verilebiliyor.

BAŞKAN — Feyyaz Köksal.

FEYYAZ KÖKSAL — Efendim, Anayasamızın bünyesini ilgilendiren bir mevzu ile karşı karşıyayız. Esas itibarıyla bu mevzuun ve 91 numaralı Kanunla kurulmuş olan Devlet Plânlama teşkilâtının, evveleminde gönül ve iradelerimizde yer alması lâzımdı. Yaptığı işleri benimsememiz icabederdi. Bu müessese yeni kurulmuştur. 30.9.1960 tarihinde kurulmuş ve üzerinden bir sene dahi geçmemiştir. İdarecileri ve tatbikâtcıları tereddütler içerisinde olduğu için de böyle yeni bir kanun huzurunuzda getirilmiştir. Hattâ gecikilerek getirilmiştir. Ben, Cemil Sait Barlas arkadaşımın kanaati hilâfına ve aksi tezi savunarak bu nokta üzerinde duracağım.

Birçok problemlerimizi üzerine almış ve Anayasa ile kalkınmamız meselesini omuzlarına yüklenmiş olan müessesenin kuruluş kanunu görev maddesinde belirtilen muhtelif meseleleri yapamaz durumda olmasından mütevellittir ki bu tadil teklifi huzurunuzda getirilmiş bulunmaktadır. Devlet Plânlama teşkilâtının görevleri ilgili kanunun 20 nci maddesinde zikredilmiştir. Memleketimizin tabii, beşerî ve iktisadi her türlü kaynak ve imkânlarını tam bir şekilde tesbit etmek bu müessesenin vazifesidir.

Müessese, iktisadi politikanın hedeflerini tâyin etmekte Hükümete yardımcı olacaktır. Bugün bir türlü Hükümet tarafından kabul edilmeyen bir meselemiz vardır ki, o da işsizliktir. İşsizlik meselesinde, Plânlama Teşkilâtının vazifesi büyüktür. Muhtelif Bakanlıkların

iktisadi politikası koordine edilecektir. Koordinasyonu yapmak suretiyle işsizlik biraz olsun önlenecek ve randıman artacaktır. Müessese de vazifesini böylece ifa edecektir. Uzun ve kısa vâdeli plânları uzun vâdeli programları, etütleri hazırlıyacağı gibi, yıllık bütçe tatbikatları üzerinde de duracaktır.

Zannediyorum ki, şu anda, böyle bir tetkikat yapılmadığı içindir ki, yatırımların büyük kısmı bir türlü tatbikata konulamamıştır. Daha önce hazırlanan plânlarda tatbikat sahası bulamamıştır. Yatırımlar tamamiyle faaliyete geçirilememiştir. Meselâ ilkokulların yapımı meselesi de tamamiyle organize edilememiştir, bütün bu işler iyice takibedilememiştir.

Yapılan plânlara başarı ile uygulanabilmesi için, daire ve müesseselerle, mahallî idarelerin de kuruluş ve işleyişlerini ıslah etmek, çalışmaları bu yöne teksif etmek de zaruridir.

Geçen sene bu işleri yapmak, etütlere başlamak için 100 bin lira harcanması uygun görülmüş ve fakat 2490 sayılı Kanuna tâbi olarak harcanacağı da tesbit edilmiştir ve harcama yapılamamıştır. İş yapılamamıştır bu seneki bütçe ile beraber etütler için beş yüz bin lira teklif edilmiş ve Heyetinizce de 400 bin olarak kabul buyurulmuştur. Şimdi bu kanunun çıkarılmasında fayda vardır.

Etütlerin yapılmasına başlanabilecektir. Yalnız bir iki arkadaşımızın gazetelerde yazıları çıkmaktadır. Bilhassa Feridun Ergin arkadaşımız plâna esas olacak rakamların sahibolup olmadığı üzerinde durduğu halde şimdiye kadar ilgililer hiçbir cevap vermemiştir.

Bu şekildeki hareket tarzı bizleri müessesenin çalışması hakkında şüpheye düşürüyorsa ilgililerin de bu kürsüden bizleri tenvir etmesi zaruridir.

Bence bu müessese, elindeki kanuni salâhiyetlerle ve mukavele ile Türkiye'nin en iyi elamanlarını iktisatçıları toplayıp çalıştırabilir. Bunu yapıyor mu, yapmıyor mu? Bu hususlarda da Yüksek Heyete izahat vermek zaruri idi. Şimdiye kadar burada serd edilen mütalâalara cevap verilmediği içindir ki, şüphe uyanmıştır. Bizlerin tenvir edilmesi ve bu müessesenin gönüllerimizde yer almasının sağlanması zaruridir.

Bununla beraber bu kanuna evet denmesinin zaruretine de inanıyorum. Bu münasebetle

tekrar edeyim, bu kanun münasebetiyle olsun şu kürsüden milletimize ve bizlere müessesenin işleyişi hakkında gerekli malûmatın verilmesini istirham ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

KOMİSYON ADINA ZİYA MÜEZZİNOĞ-LU — Muhterem arkadaşlar, Yüksek Heyetinizin tetkik ve tasvibine sunulmuş olan tasarı dolayısıyla muhtelif arkadaşlarım muhtelif cep-helerden mütalâaları oldu ve muhtelif fikirler ortaya konuldu. Bu mevzuda gösterilen hassasiyeti takdir etmemek mümkün değildir. Hemen arz edeyim ki hâdise, olduğundan başka mecraya sevk edilmiş bulunmaktadır. Tetkikınıza sunulmuş bulunan tasarı esasen mevcut kanunun bir maddesinin tadilini istihdaf etmektedir. Bu da 20 nci maddenin tadilidir. Bu maddeye göre plânlama teşkilâtı mukavele ile, lüzum gördüğü sahalarda, iktisadi ve sosyal sahalarda etütler yaptırmak salâhiyetini haiz bulunmaktadır. Kendisine bu imkânı sağlamak üzere bu seneki bütçenin 453 ncü faslına 400 bin lira konmuştur. İlk bu sene faaliyete geçmiş olan bu müessesede, kadro dışı mütahassıslara tetkik ettirilmesi icabeden bir hâdise ortaya çıktığı zaman, meselâ biraz önce mevzuubahis edildi, müşterek pazar mevzuu gibi etüt edilmesi icabeden bir mevzu ortaya çıktığı zaman, bunun yabancı uzmana tetkik ettirilmesi lâzımgeldiği takdirde biraz önce sözü geçen kanuna tâbi tutulmadan, ortaya çıkan işi en müsait şartlarla yapacak, hazırlayacak kimseye vermek istiyorlar. Bunu temin etmek üzere bir formül hazırlamışlardır.

Artırma ve Eksiltme Kanununun umumi hükümleri ile halledilebilecek bir mesele değildir. Bu bakımdan huzurunuzda gelmişlerdir. Yani bu şekilde yapılacak muamelelerde Artırma ve Eksiltme Kanunu hükümlerinden Plânlama Dairesinin istisna edilmesi isteniyor ve bu teklif ediliyor. Sistemin mahiyeti ve icabı budur. Bu vesileyle Plânlama Dairesinin bu gibi hizmetleri acaba bu şekilde yaptırmasına lüzum olup olmadığı noktası üzerinde duruldu.

Heyetinizin malûmudur ki; Plânlama Dairesi geçen sene içinde 91 sayılı Kanunla kurulmuştur ve henüz kuruluşunu tamamlamış da değildir. İsteddiği kalifiye elemanları kâfi miktarda temin edememiştir. Halbuki plânın yapılması, hazırlanması muhtelif sektör ve daire-

ler hakkında enine boyuna yapılmış etütlere ve ihrai malûmata ihtiyaç gösterir. Millî gelirin inkisamı, talep elâstikiyeti, çalışma seviyesi ve saire gibi mevzularda önceden yapılmış monografilere ihtiyaç gösterir. Bir plânın yapılması için teşkilât, bugünkü haliyle bizzat kendi elemanlarıyla bu hizmeti yapacak durumdan ve imkândan uzak bulunmaktadır. Esasen kendi kanununda, icabı halinde, bu gibi tetkikleri mukavele ile hakiki ve hükmi şahıslara yaptırma yetkisi derpiş edilmiştir.

Bidayette de arz ettiğim gibi, kanunda derpiş edilen ve bütçe ile lüzumlu tahsisatı da verilmiş olan bir mevzuda, gerekli hizmetin yapılması ve bütçeye konulmuş olan tahsisatın kullanılması için bu küçük tadil teklifi getirilmiştir. Meselenin mahiyeti bundan ibarettir. Bunun dışında işaret edilen hususlara, arkadaşlarımın haklı isteklerine hak vermekle beraber, mevzu ile alakalı bulunuyorum.

CEMİL SAİT BARLAS — Efendim, fikrimi ifade edemememin azabı içindeyim. Evvelâ surasını arz edeyim ki, Plânlama Dairesi hakkındaki itimadım tamdır.

Geçen gün de Yüksek Heyetinizde söylemiştim; çok müstacel olmayan bir meseleye, müteselsil bir siyasi mesuliyete dayanan bir heyetin, başkasına bağlı olan bir kanun tasarısı huzurunuzda müzakere ediliyor, Bakanlar Kurulundan, bu işin siyasi ehemmiyeti hakkında müdafaasını yapacak kimse bulunmuyor. Eğer bu çok müstacel olsa, çok zaruri olsa, Başbakan Yardımcısı olan zat buraya gelir «Şu bakımdan mesele aceledir, çıkarılması lâzımdır.» diye işaret etmesi gerekir. Şimdi arkadaşımız işaret etti. 99 sayılı Kanunun birinci maddesine göre mukaveleli olarak mütehasıs çalıştırılabilir. 99 sayılı Kanunun 1 nci maddesi buna cevaz veriyor.

Şu halde bu kanunun değiştirilmesinde bir zaruret yoktur, hele müstacel bir iş de değildir.

Bundan başka, birkaç hususta da dikkatinizi çekmek isterim.

Yüksek Meclis bütün kanunları çıkaracak mı, önüne getirilen her kanunu tetkik edecek mi? Yoksa sadece hayati kanunları mı çıkaracak?

İkincisi, bu 20 nci maddenin tadilini icab ettiren hal, hakikaten âcil bir hal midir? Bir

zaruret mi vardır? Bu tasarı, hangi zaruret dolayısıyla getirilmiştir?

Muhterem arkadaşımız Müezzinoğlu söyledi. Ben şahsen şuna inanıyorum ki, mesele önce Devlet adamlarının müşterek pazara girme müsaadesi verdikten, Kabinede görüşülüp bir karara varıldıktan sonra, yabancı mütehassıs tetkiki yaptırılıp yaptırılmamasına müsaade edilebilir. Yani, Kabinenin kararından sonra mütehassıs davet edilebilir.

Önce siyasi heyetin karar vermesi lâzımdır. Benim üzerinde durmak istediğim hususlar bunlardır.

Şimdi bir başka misal arz edeyim : Biz Anayasada birtakım müesseseler kurduk. Anayasa Mahkemesi ve saire. Fakat bunların tatbik mevkiine konması gelecek Hükümetin çıkaracağı kanunlarla olacaktır. Plânlama Dairesi bugünün günlük işlerini yapıyor. Çok müstacel vaziyet varsa, çıkaralım, yoksa bunu geriye bırakalım. Bu itibarla kanunun roddini talebediyorum.

BAŞKAN — Fehmi Yavuz.

FEHMİ YAVUZ — Muhterem arkadaşlar: mevzuun çok basit olduğuna kaanım. Plânlama elâstikiyet istiyen ve memleketimizde maalesef mütehassısları çok mahdut olan bir sahadır. Keşke binlerce mütehassısımız olsaydı da bunları angaje etseydik. Ben rica ederim, bu kadarek basit bir imkân kendilerine verelim. Mukaveleli eleman istihdam etmek başka şey, mukavele ile bir mevzuu etüt ettirmek başka şeydir. Onların isteği artırma ve eksiltme mevzuatına tâbi olmadan bir mevzuu etüdetirme imkânına kavuşmaktır. Ben istirahat ediyorum, imkân kendilerine sağlıklım, aksi takdirde hareket edemeyeceklerdir. Şimdiye kadar benim bildiğim birçok mevzulardan hakikaten hareket etmemişlerdir. Bir tek misal arz edeyim.

İmar ve İskân Bakanlığı son sekiz veya on sene zarfında memleketimizde kurulan ve kurulmakta olan sanayii ve kurulmakta olan sanayiın dağılışı hususunu bir enstitüye etüt ettirmek istemektedir. Bunun için, küçük bir rakam, 25 bin lira ayrılmış, fakat maalesef bu işi yaptırmıyor. Çünkü mevzuat elini kolunu bağlıyor. Arttırma ve eksiltme Kanunu ile taş, kiremit nasıl alınırsa bunun da ihalesini öyle yapsın diyor.

Bir mütehassıs çağırarak, karşısına getirecek şu plâna göre şu işi yap diyecek. Mütehassıs veya enstitüsü yapar veya yapmaz. Yapacaksa onu

mukaveleye bağlamak lâzım, müddet tesbit edilmesi lâzım. Vaziyet bu. Bunun suiistimal edileceğine de katiyen kaani değilim.

CEMİL SAİT BARLAS — Öyle bir şey hatırımızdan katiyen geçmedi.

FEHMİ YAVUZ (Devamla) — Onun için ben arkadaşlarımdan rica ediyorum. Bu mesele politika meselesi değildir, partilerüstü bir mevzuudur. Her hangi bir siyasi iktidarın karar vermesi ile ilgili bir mevzu da değildir. Mevzu çok büyütüldü. Bu kadar büyültülecek bir mevzu da değildir.

Plânlama Dairesinin çalışmasına imkân verecek bir formül ile karşınıza gelmişlerdir. Kabulünü rica edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun, Komisyon.

KOMİSYON BAŞKANVEKİLİ MUHİTTİN GÜRÜN — Muhterem arkadaşlar, öyle sanyorum ki, basit bir işi uzattık, yeni mefhumlar ortaya çıkararak muğlak bir hale soktuk.

Şimdi geliyorum, 20 nci maddenin değiştirilmesi mevzuuna. Burada 17 ve 20 nci maddelerdeki müesseseler birbiriyle karıştırılıyor. Zihinlerde bir tereddüt yaratılıyor. 17 nci maddeye göre daire mukaveleli eleman istihdam edebilir. Halbuki, 91 sayılı Kanunun 20 nci maddesine göre, muayyen meselelerin veya muayyen konuların bir şahsa veya bir firmaya etüt ettirilebilmesi imkânı mevcut bulunmaktadır. Esasen burada, yeni bir salâhiyet verilmiş olmuyor. Ancak kanunda (mukavele) ile kelimesi kullanıldığı için tatbikatçılar bu mukavelenin, 2490 sayılı Kanunun hükümlerindeki formalitelere uygun şekilde yapılması hususunda tereddüt izhar etmişler ve idare çalışma imkânını bulamamıştır. Binaenaleyh burada istenilen tadil 20 nci madde gereğince tanınmış salâhiyetin Arttırma ve eksiltme Kanununa tâbi olmaksızın kullanılabilmesinden ibarettir.

Müstaceliyete gelince; bu bir takdir meselesidir. Muayyen bir sahadaki çalışmaya ya derhal başlamak veya dedikleri gibi seçimden sonraki iktidarlara bunu bırakmak keyfiyeti sizlerin takdirine bağlıdır. Ama muayyen işlerin müstaceliyetle görülmesindeki fayda da meydandadır.

BAŞKAN — Ekseriyetimizin kalmadığı görülmüştür. 24 Temmuz 1961 Pazartesi günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 16,50

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 62

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/168)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1530/2077

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 29 . 6 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olara sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

Cemal Gürsel

GEREKÇE

1111 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair olan tasarı ile askerlik çağına giren lise mezunlarının muvazzaf askerlik hizmetlerini üniformalı polis olarak yapmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü emrine verilmesi derpiş olunmaktadır.

Bu hükme mütenazır olarak 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununda da değişiklik yapılması zaruri görülmüştür.

Bu tasarı ile; askerlik hizmetlerini üniformalı polis olarak yapacak olan lise mezunları; bu müddet zarfında polis stajyeri olarak istihdam edilecekler ve maaşlarını alacaklardır.

Bunlardan terhislerini mütaakıp Emniyet Teşkilâtında kalmak isteyenlerin durumları uygun görüldüğü takdirde polis memuru olarak mesleke mal edilmeleri ve askerlikte geçen müddetlerinin kıdem ve terfilerinde sayılması gibi sebeplerle mesleki cazip hale getirmek mümkün olacak ve bu suretle teşkilâtın kalifiye elemene olan ihtiyacı sağlanmış, münhal kadroları doldurulmuş olacaktır.

Tasarının kanuniyet kesbetmesi halinde alınan yetkiye istinaden mevcut münhal kadrolara tâyin yapılması bütçeye her hangi bir külfet tahmil etmeyecektir.

İçişleri Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/168

Karar No. : 9

7 . 7 . 1961

Yüksek Başkanlığa

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair olan kanun tasarısı, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Gereğede tafsilen belirtilen hususlar, komisyonumuzca da yerinde görülmüş ve tasarı, aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince, Millî Savunma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Temsilciler Meclisi

İçişleri Komisyonu

Başkanı

Dâniş Yurdakul

Sözcü

Şevket Asbuzoğlu

Üye

Ahmet Bilgin

Üye

Vasfi Gerger

Üye

Rahmi Günay

Üye

Ihsan Kabadayı

Üye

Hikmet Kümbetlioğlu

Üye

Orhan Öztrak

Üye

Abdülhadi Toplu

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. 1/168

Karar Nö. 16

7 . 7 . 1961

Yüksek Başkanlığa

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair olan kanun tasarısı, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Hükümet tasarısının gerekçesinde ileri sürülen mütalâa komisyonumuzca da uygun görülmüş olmakla gerekçeye ilişik tasarı metni aynen kabul edilmiştir.

Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma Komisyonu

Başkanı

Z. O'Kan

Başkanvekili

C. Yıldırım

Bu rapor Sözcüsü

R. Gökçen

Üye

A. Akar

Üye

S. Erdem

Üye

A. Okyay

Üye

E. Sökmen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa geçici üç madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir:

«GEÇİCİ MADDE 1. — Askerlik hizmetlerini Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde üniformalı polis olarak yapacak olan sivil lise mezunları, 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanununda yazılı vasıf ve şartları haiz olanlar arasından seçilir; ve askerlik eğitimini başarı ile bitirdikleri takdirde polis memurluklarına stajyer olarak tâyin olunurlar.»

«GEÇİCİ MADDE 2. — Bu suretle hizmete alınanlar Emniyet Teşkilâtı mensupları hakkındaki hükümlere tâbidirler.»

«GEÇİCİ MADDE 3. — Askerlik hizmetlerini emniyet teşkilâtında bitirenlerden meslekte kalmak isteyenler durumları uygun görüldüğü takdirde polis memurluklarına tâyin olunurlar. Bunların emniyet teşkilâtında geçen muvazzaf askerlik hizmetleri kıdem ve terfilerine sayılır.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

29 . 6 . 1961

Devlet Başkanı ve
Başbakan
C. Gürsel

Devlet Bakanı
S. Ulay

Adalet Bakanı
E. Tüzemen

İçişleri Bakanı
N. Zeytinoğlu

Maliye Bakanı
K. Kurdaş

Bayındırlık Bakanı
M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı
R. Üner

Tarım Bakanı
O. Tosun

Çalışma Bakanı
C. Talas

Ba. - Ya. ve Turz. Bakanı
C. Baban

Devlet Bakanı ve
Başb. Yardımcısı ve
Milli Savunma B. V.
F. Özdilek

Devlet Bakanı
H. Mumcuoğlu

Milli Savunma Bakanı

Dışişleri Bakanı
S. Sarper

Millî Eğitim Bakanı
A. Tahtakılıç

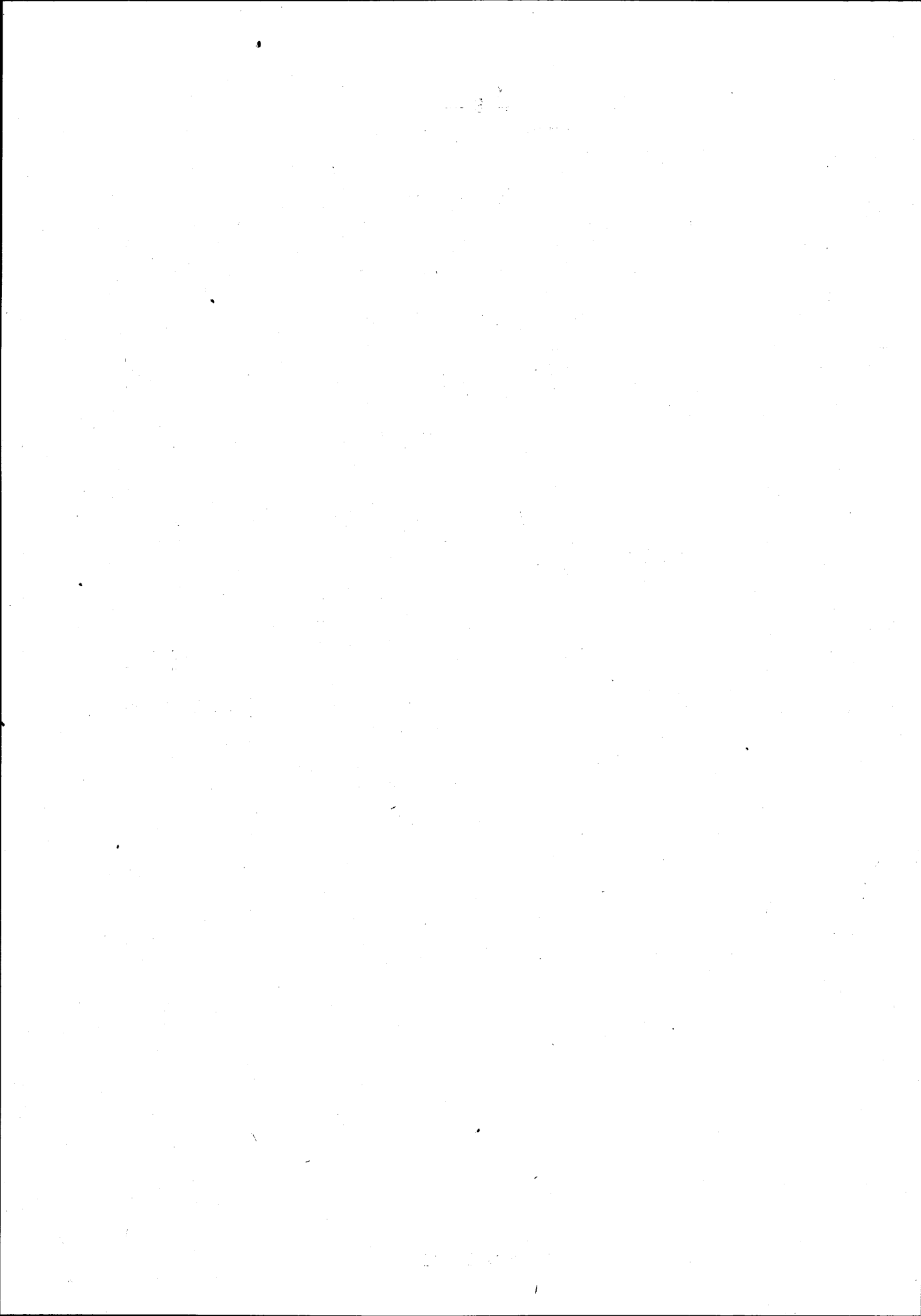
Ticaret Bakanı
M. Baydur

Güm. ve Tekel Bakanı
F. Aşkın

Ulaştırma Bakanı
O. Mersinli

Sanayi Bakanı
İ. Soyak

İmar ve İskân Bakanı
R. Özal

Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı kanunun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporu (1/152)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı: 71 - 1451/1884

16.6.1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 7.6.1961 tarihinde kararlaştırılan «Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

C. Gürsel

GEREKÇE

91 sayılı Kanunun 20 nci maddesi teşkilâta plân, etüt ve proje tetkiki işlerinin mukavele ile yapılması salâhiyetini tanımaktadır.

Bu maddenin tedvinindeki maksat, çok hususi mahiyette olup aşırı ihtisas istiyen veya devamlı karakterde olmayıp sadece plânların yapılması sırasında etüt edilmesi gereken bazı işleri bu konuda ihtisas sahibi hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırmak suretiyle devamlı vazifelere hasredilmesi isabeden kadroları geçici vazifelerle doldurmamaktır. Diğer bir ifade ile bu madde teşkilâta, plânların yapılması sırasında zühur eden ve halli ihtisasa vabeste bulunan meseleleri zamandan ve paradan tasarruf ederek çözebilmek sadece bu gibi konular için, zaten mahdud sayıda olan kadroları harcama imkânını vermektir.

Ancak maddenin tatbikatını, aksine hüküm olmadığı için 1050 sayılı Muhasebe Umumiye ve 2490 sayılı Artırma, eksiltme ve ihale Kanunu hükümlerine göre yürütmek icabettir.

Plânlama Teşkilâtının bu nevi işlerini biri 34 diğeri 26 yıl evvel tedvin edilen bu iki kanunla yürütmeye imkân olmadığı tesbit edilmiş bulunmaktadır. Nitekim 1960 yılı bütçesiyle bu maksat için alınan 100 000 lira da sarf edilememiştir. Aynı şekilde 1961 yılı bütçesiyle alınan 400 000 lira da sarf edilemeyecektir.

Filhakika, Türkiye'de, tasarruf temayülünün tetkiki, gelir inkisamı, talep elâstikiyeti, piyasa tahlili gibi özel konuların mevcut 20 nci madde gereğince mukavele akdi suretiyle bir şahsa verilmesi icabettiğinde 2490 sayılı Kanunun 46 nci maddesinin (D) fıkrası (yalnız bir kimse elinde bulunan işler) gereğince pazarlık usulüne gidilmesi gerekmektedir.

Tediye mevzuunda ise 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun hükümleri karşısında kalmaktadır. Eğer işin kısım kısım yapılması mümkün değilse, işi alan kimseye veya firmaya muayyen fasıllarla tediyede bulunmaya bu kanuna göre imkân yoktur.

Oysa bu nevi etüd işlerini daha ziyade âmme sektöründe vazifeli kimselerin alabileceği düşünülerek 91 sayılı Kanuna ek 99 sayılı Kanunun 2 nci maddesine bu nevi tediyeler için 7244 sayılı Kanunun hükümlerinin uygulanmaması kaydı konmuştur.

Bu itibarla araştırma gibi sadece fikri mesaiye dayanan bir konuda mütaahhitlerin tâbi olduğu mâlî mükellefiyetleri gözetmek, banka teminatı, mukavele teminatı, gibi müesseseleri tatbika kalkışmak için hususiyetiyle bağdaşmamakta ve binnetice teşkilât 20 nci maddenin tedvin maksadı olan araştırma faaliyetinde bulunamamaktadır.

Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ve bu kanun dolayısıyla yapılacak tediyelerde uygulanan Muhasebe Umumiye Kanununun genel espirisi Devletin sadece menkul veya gayrimenkul eşya mubayasını veya inşaat yaptırması gibi konuları düzenlemektedir. Halbuki, plânlama ve plânların tatbiki ve koordinasyonu konusunda mukavele ile yaptırılacak araştırma işlerinin bu espiri içinde halli imkânsızdır; nitekim, kanunun 20 nci maddesi sadece bu sebeple tatbik edilememiş ve bugüne kadar teşkilât bu mânada her hangi bir araştırma faaliyetinde bulunamamıştır.

Teşkilâta araştırma yapmak imkânını bahsetmek için maddenin tatbikatının 1050 ve 2490 sayılı Kanun hükümlerinden istisna edilmesi iktiza etmektedir.

Tasarı bu maksatla sevk edilmiştir.

Maliye - Bütçe Karma Komisyon raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Maliye - Bütçe Karma

Komisyonu

Esas No. : 1/152

Karar No. - 47

10 . 7 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair Başbakanlığın 71 - 1451/1854 sayı ve 16 . 6 . 1961 tarihli tezkeresiyle gönderilen kanun tasarısı komisyonumuza havale edilmiş olmakla Devlet Plânlama Teşkilâtı temsilcisi buzuru ile tetkik ve müzakere edildi.

Gerekçede verilen izahat ve bu hususta yapılan görüşmeler sonunda tasarının gerekçesinde belirtilen sebepler yerinde mütalâa edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Tasarının gerek başlığında, gerekse maddelerinde geçen «91 sayılı Kanun» terimine vuzuh vermek maksadiyle ibare 30 . 9 . 1960 tarih ve 91 sayılı Kanun şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının ikinci maddesinin tetkikinde, plânların yapılmasıyla birlikte tatbikatı ve koordinasyonu konularında da araştırma, etüd ve proje tetkiki gibi işlerin mukavele ile yaptırılabilmesi hususları derpiş edilerek mevzuun şümül sahasının genişletildiği tesbit olunmuştur.

Filhakika Devlet Plânlama Teşkilâtına kanunla mevdu vazifeler arasında plânların yapılmasıyla birlikte bunların tatbikatını takip ve koordinasyon işleri de yer almaktadır.

Eski haliyle 20 nci madde, sadece plân işleri ile ilgili olarak araştırma, etüd ve proje tetkiki gibi işlerin yerli ve yabancı hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırılabilmesi imkânını vermemekte idi.

Tasarının, mevzuun şumul sahasına, plânların tatbikat ve koordinasyonu ile ilgili araştırma, etüt ve proje tetkiki gibi işleri de ithal etmesi, plân çalışmalarının arz ettiği hususiyetleri itibariyle yerinde mütalâa edilmiş ve komisyonumuz bu noktada Hükümet teklifini aynen kabul etmiştir.

Tasarı bundan başka, bu gibi işlerin, avans teminatına mütaallik hükümler mahfuz kalmak şartıyla, 1050 ve 2490 sayılı Kanun hükümleriyle bunların ek ve tadilleri dışında bırakılmasını derpiş eden bir hükmü de ihtiva etmektedir.

Dairesi temsilcisi tarafından bu konuda verilen izahattan, teşkilâtın faaliyetleriyle ilgili araştırma ve etüt çalışmalarında mukavele ile yabancı ve yerli şahısların istihdamı gerektiğinde 2490 sayılı Artırma, eksiltme ve ihale Kanunu hükümlerine göre muamele yapmak zaruretinin hâsıl olduğu ve fakat fikrî mesainin, hele plânlama gibi bir mesainin eksiltme veya pazarlık yoluyla temininde çeşitli imkânsızlıklarla karşılaşıldığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla plânların yapılması, tatbikatı ve koordinasyonu ile alakalı olarak araştırma, etüt ve proje tetkiki gibi işlerin yabancı ve yerli hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırılmasında 2490 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmamasını komisyonumuz yerinde mütalâa etmiştir.

Ancak tasarıya ilâve edilmek istenilen ve bu muameleleri 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanununun da dışında bırakmayı istihdaf eden hükme iştirak olunamamıştır.

Zira bu muamelelerin Genel Muhasebe Kanununa tâbi olması halinde hizmetin işlemede her hangi bir gecikme veya aksama meydana gelmeyeceği gibi bu muamelelerin Devletin umumi bütçe ve muhasebe esasları dışında ve Maliye Bakanlığı ile Sayıştay murakabesinden âzade olarak yürütülmesini gerektirecek her hangi bir sebep ve zaruret de görülememiş, aksine olarak bunun çeşitli mahzur-ları olacağı neticesine varılmıştır.

Bu sebeplerle fıkradan «avans teminatına mütaallik hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, 1050 ve» ibaresinin çıkarılması komisyonumuzca muvafık mütalâa edilmiştir.

Tasarının ikinci maddesi yürürlük tarihine taallük edip Hükümet teklifi aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü madde yürütme maddesi olup Hükümet teklifi aynen kabul edilmiştir.

Bu suretle yeniden hazırlanan kanun tasarısının öncelik ve ivedilikle görüşülmek temennisiyle Tem-sileiler Meclisi Genel Kurulunun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye - Bütçe Karma

Komisyonu Başkanı

Ş. Adalan

İmzada bulunamadı

Üye

E. Alican

Üye

F. Çelikkbaş

Üye

Z. Müezzinoğlu

Başkan V.

M. Gürün

Üye

F. Arkan

Üye

Ş. Y. Egin

Üye

V. Pirinçcioğlu

Sözcü

S. N. Ergin

Üye

C. Aydın

Üye

E. Kök

Üye

Â. Toközlü

Kâtip

İ. Ögat

Üye

A. Başer

Üye

F. Melen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 91 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 91 sayılı Kanununun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 20. — Plânlama Teşkilâtı, plânların yapılması, tatbikatı ve koordinasyonu ile alâkâlı olarak araştırma, etüt ve proje tetkiki gibi işleri yerli ve yabancı hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırabilir.

Bu hususta, avans teminatına mütaallik hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, 1050 ve 2490 sayılı Kanun hükümleriyle bunların ek ve tadilleri uygulanmaz.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

7 . 6 . 1961

Devlet Başkanı ve
Başbakan

C. Gürsel

Devlet Bakanı

S. Ulay

Adalet Bakanı V.

H. Mumcuoğlu

İçişleri Bakanı

N. Zeytinoğlu

Maliye Bakanı

Bayındırlık Bakanı

M. Gökdoğan

Sa. ve So. Y. Bakanı

R. Üner

Tarım Bakanı

O. Tosun

Çalışma Bakanı

C. Talas

Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı

C. Baban

Devlet Bakanı ve
Başb. Yardımcısı

F. Özdelek

Devlet Bakanı

H. Mumcuoğlu

Millî Savunma Bakanı

M. Alankuş

Dışişleri Bakanı

S. Sarper

Millî Eğitim Bakanı

A. Tahtakılıç

Ticaret Bakanı

M. Baydur

Güm. ve Tekel Bakanı

ve Maliye B. V.

E. Aşkın

Ulaştırma Bakanı

O. Mersinli

Sanayi Bakanı

I. Soyak

İmar ve İskân Bakanı

R. Özal

MALİYE - BÜTÇE KARMA KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması hakkındaki 30 . 9 . 1960 tarih ve 91 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 30 . 9 . 1960 tarih ve 91 sayılı Kanununun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 20. — Plânlama Teşkilâtı, plânların yapılması, tatbikatı ve koordinasyonu ile alâkâlı olarak araştırma, etüt ve proje tetkiki gibi işleri yerli ve yabancı hakiki ve hükmi şahıslara mukavele ile yaptırabilir.

Bu hususta 2490 sayılı Kanun hükümleriyle ek ve tadilleri uygulanmaz.»

MADDE 2. — Tasarımın ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarımın üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.